

נא לא להוציא מביהכ"נ עד יום ב'
ואם בדעת הגבאים לגונוזו במוצ"ש,
ניתן לקחת במוצ"ש.

דבררי היהימם

דרשות ומאמרים
מלאים וגדושים בדבקות ואהבת ה'
מלווים בסיפורים מלהיבי הנפש
על סדר

מקץ

◆ תשועת ה' כהרף עין ◆

נכתב בעזרת החונן לאדם דעת
על ידי
יוסף חיים ב"ר דניאל זצ"ל אליהו

להצלחת התורם וכל בני משפחתו
שיתמלאו כל משאלות לבם
לטובה ולברכה
אמן

כל הזכויות שמורות

למחבר

לפרטים

054-8428679

לקבלת החוברת ניתן לשלוח
בקשה לכתובת המייל:

D0548428679@gmail.com

וכן ניתן להוריד דרך אתר דרשו
תחת השם "גליון דברי חיים"

מקץ

תשועת ה' כהרף עיץ

וַיִּשְׁלַח פְּרָעָה וַיִּקְרָא אֶת יוֹסֵף וַיְרִיצֵהוּ מִן הַבּוֹר וַיְגַלַּח וַיַּחְלֶף שְׂמֹלְתוֹ וַיָּבֵא אֶל פְּרָעָה: (בראשית מא יד)

כתב הספורנו: ויריצהו מן הבור. כדרך כל תשועת ה' שנעשית כמו רגע, כאמרו: "כִּי קְרוֹבָה יִשׁוּעָתִי לְבֹא" (ישעיהו נו, א) וכאמרו: "לֹא עָמִי שִׁמְעַ לִי וְכוּ': כִּמְעַט אוֹיְבֵיהֶם אֶכְנִיעַ" (תהלים פא, יד – טו). וכך היה ענין מצרים כאמרו: כִּי גָרְשׁוּ מִמִּצְרַיִם (שמות יב לט) כאמרם ז"ל שלא הספיק בצקן של אבותינו להחמיץ וכו'. וכן אמר לעשות לעתיד, כאמרו: "וּפְתָאֵם יְבֹא אֶל הַיְכָלוֹ הָאֲדוֹן אֲשֶׁר אַתֶּם מִבְּקָשִׁים" (מלאכי ג, א):

בספר נחלת אליהו לרבי אליהו הכהן דושניצר זצ"ל (רבי אליהו הכהן דושניצר זצ"ל נולד בשנת תרל"ו בעיר לוקניק לאביו ר' אברהם יוסף זצ"ל ולאמו שרה ע"ה, שהיו מתפרנסים מעשיית שמן פשתן, מספרים עליו שהיה עוצר את השמן בידיו ולפניו היה ספר פתוח ועוסק בתורה, רבי אליהו דושניצר למד בישיבות טלז וסלבודקה, אח"כ שימש את החפץ חיים זצ"ל, השפיע תורה ויראת שמים בישיבות ראדין לומז'ה סלבודקה פתח תקוה. וידוע שהיה מאותם עשרה ששלח החפץ חיים להוציא את הדיבוק הידוע שהיה בראדין.

רבי חיים קנייבסקי זצ"ל הוציא לאור וסידר לדפוס את כתביו של מורו ורבו רבי אליהו הכהן דושניצר והוציאם לאור תחת השם 'נחלת אליהו', בהקדמה כותב ר' חיים מצדקתו ודקדוקו במצוות של הרב דושניצר, הדברים ידועים בין התלמידים וכמה דברים ראינו ושמענו הרבה דברים נפלאים ממנו. ובשעת פטירתו שמענו שהחזו"א זצ"ל אמר עליו, שהיה א' מל"ו צדיקים.

מספר ר' חיים, כשאשתו של ר' אליהו הרבנית דושניצר זצ"ל נפטרה, היה חתול אחד שהיה בא לביתם והרבנית היתה זורקת לו עצמות, וחשש אולי זכתה בה בקנין חצר, ועכשיו הוא יורשה מדין

ירושת הבעל, ושמה תזיק לאחרים, ורצה להפקירה, וחשש, כיון שאינה ברשותו אולי אינו יכול להפקירה. ושאל את החזו"א ופסק לו שיכול להפקירה, הוא תפס את החתולים שהיו שם בחצר ונתנן בשק, והכניסם לפני ג' בחורי הישיבה, והפקירם, ואח"כ הוציאם לחוץ.

ידוע ומפורסם, הפרדס התפוזים שהיה לו לרבי אליהו דושניצר, שניסה למוכרו במשך כמה שנים ולא עלה בידו, ומעשה שהיה כך היה.

בן היה לו לרבי אליהו ורבי אשר שמו, והוא נשא לאשה בת מהעיר פתח תקוה וקיבל בנדוניה פרדס, במושבה 'עיר שלום' שהיתה ליד תל אביב יפו, (מיסד המושבה הוא רבי יעקב ברויאר מפולין ששינה את שם משפחתו לבן שלום וקרא את שם המושב 'עיר שלום', בחודש תמוז תר"ץ שינו את שם המושבה ל'רמת השרון' ולימים התפתח המקום עד שנהפך לעיר ואם בישראל 'העיר רמת השרון').

אלא שבדיוק באותה תקופה, היה מצב הפרדסים קשה, וההוצאות על החזקתו היו גדולות מההכנסות, ומאין יבוא עזרו, עמד רבי אליהו וריחם על בנו, ובמעט הכסף שהיה בידו, הלך וקנה ממנו את הפרדס, ורבי אשר, נסע אז לאמריקה, ורבי אליהו נשאר עם הפרדס ברשותו.

רבי אליהו הוצרך להכנס לחובות כדי לקיים את האילנות וכו' ועל כך היה דוה לבו ומתאונן ואומר תמיד, אוי לי שאני עמוס בחובות ואין אדם יודע את עתו, שמה ח"ו אהיה נמנה כאותם אנשים שנאמר עליהם 'לוה רשע ולא ישלם' והיה מבקש מכל מי שהיה קרוב אליו, להתפלל עליו שיזכה למכור את הפרדס ולשלם את החובות.

וכן ביקש מהש"ץ בישיבה לזמנה, לומר תהלים לאחר התפילה על זאת. גם כשביקר אצל רבנים היה נפרד מהם בדברים אלו, שיברכו ויתפלל עליו שימכור את הפרדס.

והנה אחד מתלמידי הישיבה נשא אשה ונעשה מתווך, ונודמן לו אדם אחד שבא מאמריקה שרצה לקנות פרדס בארץ ישראל.

אותו תלמיד הציע לו את הפרדס הנ"ל, הוא הביא את רבי אליהו לירושלים, ומשם נסעו באוטובוס לתל אביב, ומשם היו צריכים לנסוע לעיר שלום הסמוכה, שם היה הפרדס.

תוך כדי הנסיעה אומר לו רבי אליהו, הרי כתוב "ולא תונו איש את עמיתו" לכן עלי למנות לך את כל החסרונות שיש בפרדס הזה, אילן בצד זה נתגלו בו תולעים וכו' אילן שני בצד זה נתמעטו פירותיו וכו'.

ובאמצע שיחתו אמר לו עוד, דעו לכם כי בגמ' אמרו, הרוצה לאבד מעותיו ישכור פועלים ואל ישב עמם, וזה בכל ענין, קל וחומר בפרדס זה, שיש בו כל החסרונות שמנתי לכם, אם לא תוכלו לעבוד בעצמכם, אתם מניחים מעותיכם על קרן הצבי, בדברים כאלו בילה רבי אליהו עם הקונה כל זמן הנסיעה, ואני מספר המתווך, יושב ותוהה ומתחרט מה לי ולצרה הזאת? וכי אחרי דיבורים כאלו, עוד ירצה אדם זה לקנות את הפרדס, ולשוא טרחתי והטרחתי.

אבל הקונה שומע ושותק ואינו מגיב כלום.

מספר אותו תלמיד שהיה המתווך, ירדנו בתל אביב, ועלינו לאוטובוס אחר שיקח אותנו לעיר שלום, שם היה הפרדס. והנה באוטובוס היה דוחק גדול, נתן רבי אליהו לנהג שילינג א' (חמשה גרוש) ונכנס, אבל הנהג לא נתן לו כרטיס קבלה עבור התשלום. לאחר זמן, הרגיש הרב שאין לו כרטיס, ואמר לי ולקונה, שמעו נא, אם אבקש כעת מהנהג את הכרטיס, יחשוד בי שלא שלמתי, ושאני רוצה לרמותו, ויהיה ח"ו חילול השם, ואם אעזוב זה כך, הרי השילינג שלי יכנס לכיסו במקום לחברה שהוא נהג שם, ונמצא שאני גורם לגניבה זו שלא מדעת, לכן אעשה כך, אני אומר בפניכם שאני מוחל לו על השילינג, ואתן לו עוד שילינג ואקח כרטיס וכך עשה.

והנה מספר המתווך, כשהגענו לפרדס התחיל רבי אליהו להראות לו את כל החסרונות שמנה לפניו בדרך, הם הולכים מאילן לאילן, ורבי אליהו מצביע על חסרון פלוני ופלוני וכו' ואני לבי סוער, ואני חושב לעצמי בטח עכשיו יאמר הקונה א"כ למה באתי עד הנה, ויחזור בו, אבל לא כך היה הדבר, הוא הולך ושותק.

ופתאום נעמד האיש, הוא מוציא מכיסו צנצנת קטנה, ומטיף לתוך פיו כמה טיפות, רבי אליהו כשראה זה נודעוץ ושאל אותו מה זה? אמר לו זה כלום, הלכתי לרופא לבדיקות, ויש לי קצת חולשה בלב, ונתן לי הרופא את התרופה הזאת, מיד ענה רבי אליהו ואמר, אהה... אתם לא בריאים, הקב"ה ישלח לכם רפואה שלמה במהרה, אבל אני לא אוכל למכור לכם את הפרדס.

הרי אמרתי לכם, שאם לא תוכלו לעבוד בעצמכם בפרדס, לא כדאי כלל שתקנו את זה, וחזר רבי אליהו ואמר, אני מברך אתכם שהקב"ה ישלח לכם רפואה שלמה במהרה, אבל אני לא אוכל בינתיים למכור לכם בשום אופן.

כאן כבר פקעה סבלנותו של האיש ואמר רבי... מה איכפת לכם!!! אני מסכים בכל אופן לקנות את הפרדס, ענה לו רבי אליהו במתק שפתיו, לא כן אדוני, וכי בשביל שאתם לא יודעים שזה לא טוב לכם לקנות את המקח הזה, האם אני שאני כן יודע שהוא לא טוב בשבילכם, האם מותר לי לרמות אתכם ח"ו, לא לא, וסיים רבנו את דבריו בלחיצת ידי האיש ובברכה משולשת בפעם השלישית בברכת רפואה שלמה והלך לו.

ואנחנו שנינו עמדנו משתוממים ומתפלאים הפלא ופלא מה שראינו בעינינו ונשמע באזנינו, מלאך בדמות בן אדם יוד אשה מדבר אלינו.

והנה לאחר כמה שנים מספר רבי שלום שבדרון, שכבר יצאתי משיבת לומז'ה בפתח תקוה, הייתי בתל אביב ואני עומד בתחנת האוטובוס בכדי לנסוע לירושלים, ופתאום מופיע רבי אליהו, ולאחר חילופי דברים ונתינת שלום, אמר לי, הרי אתם קבלתם קצת תועלת ממני לכן חושבני שאפשר לי לבקש טובה מכם, או התחיל לומר לי הרי אתם יודעים הענין עם הפרדס אשר אני מצטער בזה כמה שנים וזה עתה נודעתי שאברך פלוני, (רבי יעקב קורלנדסקי) חברי שלמד יחד אתי בישיבה בפ"ת יסד תלמוד תורה ומלמד תורה עם תינוקות של בית רבן, והרי גם הוא היה תלמיד בישיבה בתקופתכם וקיבל ג"כ קצת תועלת ממני, לכן בקשתי אותו שיאמר עם התינוקות פעם פעמים בשבוע איזה פרקי תהלים, שיהא זה לי לזכות שאמכור את הפרדס ואפטר מהחובות, ולא באמצע הלימוד ח"ו אלא כשהם הולכים הביתה בצהריים, אם יאמר כמה רגעים עמהם תהלים שלא יוגרם ח"ו על ידי זה ביטול תורה של תינוקות של בית רבן, שעל הבל פיהם העולם עומד וכו' וכו' ולי יבא טובה על ידי זה.

וכך ביקש רבי אליהו ממנו להתפלל עם תלמידי התשב"ר בנוסח זה "שהקב"ה יעזור לאלהו בן שרה שיפרע כל חובותיו במהרה".

אבל כאן עמד רגע וחשב, כנראה האיך לבטא הדבר שלא יהיה בזה משום חשש לשון הרע על אותו חבר, וכך אמר, הרי אתם יודעים שהוא טרוד במצוות הרבה, ומפני טרדותיו שכח לומר תהלים עם הילדים. ואבקשכם לעשות לי טובה ולהזכירי על זאת.

אני כאחד מגזע החסידים הרגשתי תיכף, שכאן טמון איזה דבר פלא, כי אמר בלשון ודאי ששכח, ולא אמר כמדומה ששכח, או בלשון אפשר ששכח.

שאלתי אותו מנין יודע רבנו שהלה שכח? והשיב מיד בזה הלשון, כי עדיין לא מכרתי את הפרדס... כשמעתי זאת עצרתי כח שלא להתפרץ בהתפעלות, מאמונה ובטחון גדול שכזה, לא דברתי עוד כלום ונפרדתי ממנו ונסעתי לירושלים.

כשהגעתי לירושלים סיפר ר' שלום שבדרון, לא הלכתי הביתה, רק מיד ירדתי לפגוש את החבר הזה, והנה אני רואה אותו ברחוב לפני והולך במהירות, צעקתי אליו מרוחק, כי יש לי דבר אליו מרבי אליהו דושניצר, שחתי לו כל ענין הנ"ל מיד נאנח אנחה גדולה ואמר: אוי לי... מרוב טרדותי שכחתי מכך, באמת שכחתי, כעת יש עשר דקות קודם הצהריים רצתי לבנק לסדר משהוא, אך כעת לא אלק, אלא אחזור ואומר עם הילדים תהלים,

והנה פלא היה הדבר, שאחרי שבוע ימים, מכר רבי אליהו את הפרדס ושילם כל חובותיו.

(פעם בשיחה שנשא הרב פינקוס זצ"ל אמר: אני חושב לקבוע ברורות, שאנחנו לא מברכים ברכת אשר יצר. ואם תשאלו מנין אני יודע? סיפר הרב פינקוס את הסיפור הנ"ל. שהמלמד שכח לקרוא עם הילדים תהלים. ועל אותו משקל אני אומר, אם יש כ"כ הרבה אסונות, מחלות רח"ל אם היינו מברכים כמו שצריך ברוך אתה ה' רופא כל בשר ומפליא לעשות, לא היו קורים אסונות וצרות נוראות כאלו, אם היינו אומרים כמו שצריך ברכת שהכל נהיה בדברו, לא היו כאלה קשיי פרנסה, פשוט לא מדברים עם השי"ת, מבליעים מילים, שם ה' לא אומרים כמו שצריך, לפחות לומר מילה במילה שתהיה ברכה ויהיה מציאות של רופא כל בשר.)

(אותו מלמד רבי יעקב קורלנדסקי ששלח לו רבי אליהו דושניצר שיאמר עם תלמידיו פרקי תהלים, מסופר עליו שבתור אברך צעיר נכנס לרבי מאיר חדש ושאלה בפיו, לבני משפחתו יש חנות לממכר יינות והם מפצירים בו שיכנס לעסק, והוא לא רוצה, כי נפשו חשקה בתורה, אבל בביתו אין פרנסה, אמר לו רבי מאיר חדש, יש לי רעיון שבבילך, תפתח גן, ובהמשך תלמוד תורה, ובני אהרן יהיה התלמיד הראשון שלך (רבי אהרן חדש משגיח בשיבת מיר).)

רבי יעקב נרתע, כיצד אסתדר עם ילדים קטנים, אין לי מושג כיצד מנהלים גן ילדים? אמר לו רבי מאיר חדש יש לך סבלנות לילדים? שאיפתך לגדל ילדים לתורה ויראת שמים? אם כן מובטחת לך סייעתא דשמיא.

ואכן כך נוסד תלמוד תורה 'יבנה' בשנת תרצ"ד, שבו התחנכו באותה עת ילדיהם של רוב בני השיבות יוצאי אירופה.

גם בניו של הרב עובדיה יוסף למדו בת"ת יבנה, ויש מכתב מעניין שכתב הרב עובדיה למנהל הת"ת מתאריך כ"ו אייר תשכ"ט על אודות העונש שקיבל בנו רבי דוד. וז"ל בני התלמיד דוד נ"י מסר לי, כי חייבתם אותו קנס לירה אחת, ושהוהר שאם לא יביא את הקנס לא יורשה ליכנס היום לכיתה, הנני שולח לכם את הלירה למרות שלא קיבלתי שום הודעה בכתב, אולם בעיני יפלא על סמך איזה יסוד בהלכה חייבתם אותו קנס, חסדא, חסדא, קנסא קא מגבת בבבל? והאם היה בירור יסודי שהיה אשם בעבירה כל שהיא, לדברי בני אין עליו אשמה במה שעשה, ושחבריו הנוכחים שם יוכלו להעיד על כך. עכ"פ אינני יודע אם זוהי דרך ישרה וחינוכית לאיים על תלמיד שלא יורשה ליכנס לכיתה אם לא יביא קנס, ואני גם רוצה לדעת לשם איזה מטרה תשתמשו בלירה, הכותב בצער ע. יוסף הרב הראשי וראב"ד ת"א יפו.

רבי יעקב קורלנדסקי הוא חמיו של רבי שמואל טרוביץ בעל המעדני שמואל, ובסוף ימיו עבר להתגורר בבני ברק. נלבע ד' אלול תשנ"ד.)

רבי אליהו דושניצר זצ"ל נפטר בן ע"ג שנה, כ"ב מנ"א תש"ט ונטמן בבית העלמין סגולה בפתח תקוה, הוא השאיר אחריו את בנו הר"ר אשר דושניצר באמריקה וחתנו הג"ר גרשון הניך פישמן מלפנים רב ברודקי ואח"כ בהרצליה מח"ס שמחת חג. ת.נ.צ.ב.ה.)

מקשה ר' אליהו דושניצר: הרי יוסף נקרא לבוא אל פרעה מלך מצרים כדי לפתור את חלומו, והנה כדי לפתור את החלום צריך ישוב

הדעת וצלילות המחשבה, כי הנסיון מורה, שכאשר האדם ממהר, כי אז יתייעף וקשה לו להתרכז מיד בבעיה הנידונה, אם כן ההגיון מחייב, שיקחו אותו במתינות, ולא במרוצה?

וכך מובא בספר הישר "ויצו המלך את עבדיו להביא את יוסף לפניו, ויאמר המלך אליהם, לכו אליו ואל תבהלוהו, פן יבהל ולא ידע לדבר נכונה, הלכו עבדי המלך אל יוסף ויריצוהו מן הבור".

ואם כן למה נהגו בו שלא כדרך הטבע "ויריצוהו מן הבור" בעוד שפרעה ציוה אותם לא לנהוג כך, אלה להביאו במתינות?

מבאר רבי אליהו דושניצר זצ"ל כאן רואים את "ישועת ה' כהרף עין" שכאשר הגיע זמן ישועתו וגאולתו מן הבור, הריצוהו מן הבור כדי שלא ישב רגע מיותר בבית הסוהר, וכך הם דרכי השי"ת "ישועת ה' כהרף עין"

וכך כתוב ב'מדרש ביאור' "ויריצוהו מן הבור" 'וירצוהו' חסר ואו, שהיה יוסף נשמש מלילך אצל המלכות והיה המלאך מריצו בעל כרחו כדי להשלים את הגזרה.

כאשר הגיע ליוסף הצדיק עונש, ישב בבית הסוהר עשר שנים וכאשר חטא במדת הבטחון וסמך על שר המשקים באמרו "כי אם זכרתני וכו' והזכרתני" הוסיפו לו עוד שתי שנים.

ומבאר הנצי"ב (בראשית מא א) שהסיבה שיוסף נשאר בבית הסוהר עוד שנתיים ימים מכיון שיוסף במשך שנה אחת עוד היה בוטח בשר המשקים כי עוד תגיע שעת הכושר ושר המשקים יזכור אותו, לאחר שעברה שנה כבר הסיח דעתו מלבטוח בו, ואז נענש במידה כנגד מידה בשנה נוספת.

נתאר לעצמינו איך הרגיש יוסף, נער צעיר, קרבן לעלילת שוא מוטל לבור כלא למאסר עולם, "כי גנב גנבתי מארץ העברים וגם פה לא עשיתי מאומה כי שמו אתי בבור": (בראשית מ טו)

הפסוק בתהלים אומר: "שָׁלַח לַפְּנֵיהֶם אִישׁ לְעֶבֶד נִמְכַר יוֹסֵף: עֲנֹ בְכֶבֶל רִגְלוֹ בְּרִזָּל בָּאָה נַפְשׁוֹ" (תהלים קה יז-יח)

וביאר הרד"ק: ענו בכָּבֵל רַגְלוֹ בְּרַזְל בָּאָה נְפֹשׁוֹ. הכתיב הוא רַגְלוֹ, וקוראים רַגְלוֹ, כשנתנו אדוניו בבית הסוהר נתנו את שתי רגליו בשלשלת של ברזל.

זהו סבל כל יתואר להיות במשך 12 שנים קשור בשלשלאות של ברזל, ולא רואים את הסוף, אין שום סיכוי שהוא יצא משם אי פעם, עוד יום עובר, ועוד חודש, ועוד שנה, אף אחד לא מתעניין בו, כולו געגועים לאביו, לבנימין אחיו, כך עוברים עליו שנה ועוד שנה, 10 שנים...

עד שפתאום יש לו קצת תקווה, הוא פונה לשר המשקים שיזכיר אותו לפני פרעה, ביום ההולדת של פרעה מחלקים חנינה לאסירים, והוא מצפה אולי גם הוא יהיה בין אלה שיזכו לקבל חנינה, שהרי הוא נכלא על לא עוול בכפו, שנה שלימה הוא מצפה לאיזו הודעה משר המשקים, מה הוא עשה בענין שחרורו, ועובר עוד יום ועוד חודש, שנה שלימה עוברת ועוד שנה ואין שום תקווה. "נִשְׁפַּחְתִּי כְּמַת מֵלֵב" (תהלים לא יג)

אבל בשעה שהאדם חושב שהכל אבוד, אז לפתע מתחילה לבקוע אורה ושמחה, כי באותו רגע שנגמרה סאת היסורים אשר נגזרו על האדם, אין הקב"ה מתמהמה אף לא רגע יותר, מיד ויריצהו מן הבור, אין זמן לנשום, אין זמן לחשוב, אין זמן להתארגן, עוד לפני שהספיק לחשוב, הוא כבר מוצא את עצמו מחוץ לבור, ובבת אחת עולה מבירא עמיקתא לאיגרא רמא.

הכל התרחש במהירות מפתיעה, "וּיריצהו מן הבור ויגלה ויחלף שְׁמֹלְתָיו וַיָּבֵא אֶל פְּרַעֲהַ" ותוך שעה מצא עצמו משנה למלך מצרים, ולמרות ששר המשקים נתן ביוסף חסרונות וקראו 'נַעַר עִבְרִי' 'עֶבֶד' בכל זאת לא הועיל לו כלום, ויוסף הורץ מן הבור, והועלה לגדולה והתמנה למשנה למלך מצרים.

ולכאורה הרי יש חוק במצרים שאין עבד יכול להיות מלך במצרים, ואם כן יש צורך לשנות את החוק, ולשנות את החוק זה לוקח זמן, אבל מיד משתיקים את הענין, נותנים ליוסף את אסנת בתו המאומצת של פוטיפר שלא יערער על המינוי, שלא יספר לכולם שיוסף הוא

בכלל העבד שלו, ובכך שהוא נהיה חמיו של יוסף, המשנה למלך, משתיקים אותו, והמינוי של יוסף למשנה למלך יוצא לדרך.

אמרו חז"ל בגמרא (סוטה לו): אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: בשעה שאמר לו פרעה ליוסף: "וּבְלִעְדֵיךָ לֹא יָרִים אִישׁ אֶת יָדוֹ וְאֶת רַגְלוֹ בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם" (בראשית מא מד) אמרו איצטגניני פרעה לפרעה: וכי עבד שלקחו רבו בעשרים כסף, תמשילו עלינו?!

אמר להן פרעה לאיצטגניניו: גינוני מלכות אני רואה בו. כלומר אני רואה בחכמתו ותוארו, שאין הוא מיחוסי עבדים אלא מבני מלכים, ושלא כדין נמכר לעבד. אמרו לו: אם כן יהא יודע בשבעים לשון!

אמר להם פרעה מחר נבדוק אותו. (כך הגרסא בכמה ראשונים ובכת"י)

בא גבריאלי ולימדו ליוסף שבעים לשון.

לא הצליח יוסף ללומדם, עד שהוסיף לו גבריאלי את אחת משמו של הקב"ה וקראו "יהוסף" – ולמד. שנאמר: "עֲדוּת בִּיהוֹסֵף שְׁמוֹ בְּצֵאתוֹ עַל אֶרֶץ מִצְרַיִם" – ועל ידי זה – "שִׁפְתַי לֹא יִדְעוּתִי אֶשְׁמַע" (תהלים פ"א ו)

ולמחר בכל שפה שדיבר פרעה עם יוסף ענהו יוסף, אבל כשדיבר יוסף בלשון הקודש לא הבינו פרעה.

אמר ליה פרעה ליוסף: תלמד אותי את לשון הקודש.

לימדו יוסף את לשון הקודש, ולא הצליח פרעה ללמוד.

אמר לו פרעה ליוסף: תשבע לי שלא תגלה שאיני יודע לשון הקודש. נשבע לו יוסף לפרעה שלא יגלה.

וכך אמרו רבותינו במדרש אגדה (בוכר בראשית פרשת ויחי פרק ג סימן ה) אבי השביעני. כך פירשו חכמינו ז"ל, שהמצריים לא היו ממליכים עליהם מלך, אלא אם כן היה יודע בשבעים לשונות, ופרעה היה יודע בהם חסר אחת, והוא לשון עברי, ושבעים מעלות היה לו לעלות עד שמגיעים לעלות לכסאו של פרעה, ועל כל לשון ולשון שהיה יודע היה עולה מעלה אחת, וכשהמליכו את יוסף העלוהו על כל

מעלה ומעלה, והיה מדבר בלשון אחד, כי על כל מעלה היו לשם אנשים יודעים בלשון.

וכיון שבא למעלה העליונה, אמר לו יוסף בלשון עברי, כיון ששמע פרעה, אמר לו ליוסף, אני פרעה, וכי עדיין לא היה יוסף יודע שהוא פרעה עד שאמר אני פרעה, אלא מלמד שאמר פרעה ליוסף אני הוא הסבה שהוגעתך עד הלום, א"כ אינו ראוי לך שתעבירני מן המלוכה בסבת שאתה יודע לשון אחד יותר ממני.

אמר לו יוסף חס וחלילה שאעשה זה, אמר לו פרעה אם כן השבעה לי, ומיד נשבע לו, וכשרצה יוסף לילך לקבור את אביו לא הניחו פרעה, מיד שלח יוסף לפרעה ואמר לו, אתה השבעתני שלא אגלה הסוד, ואבי השביעני שאלך ואקבור אותו במערה, אם תניחני אלך ואקברה ואחזור, ואם לאו אני אבטל שבועתך ושבועת אבא ואשלחנו ביד אחי שיקברו אותי, כששמע פרעה שהוא אמר שיבטל השבועות, אמר לו עלה וקבור את אביך כאשר השביעך.

ומי לימדו ליוסף שבעים לשונות, גבריאֵל, שבא באותה לילה שרצה לעמוד לפני פרעה ולימדנו שבעים לשונות, והיה גבריאֵל מלמדו ליוסף ויוסף היה שוכח, עד שנטל אות אחת משמו של הקדוש ברוך הוא והוסיפו ליוסף, שנאמר "עֲדוֹת בְּיְהוֹסֵף שָׁמוּ בְּצֵאתוֹ עַל אֶרֶץ מִצְרָיִם שִׁפְתַי לֹא יִדְעֵתִי אֲשַׁמְעַ" (תהלים פא ו):

והנה יש לתמוה כיצד קרה הדבר בכזו מהירות? התשובה היא, שתשועת ה' כהרף עין...

למדנו מכאן אומר רבי ירוחם ליבוביץ זצ"ל בספרו 'דעת תורה' כי לא כתשועת בשר ודם תשועת ה', כי כאשר מדובר בתשועת בשר ודם, דרושות פעולות הכנה כדי להוציא את הישועה אל הפועל, ולפיכך ישנו פער של זמן בין ההטבה לבין ביצועה.

שונה בתכלית היא תשועת ה', כי קרובה היא לבוא, לישועת ה' אין צורך בשום הכנה, והיא אינה אלא עניין של התגלות, ולכן היא יכולה להתבצע בכל עת.

לדוגמא אדם ישב בבית הסוהר במשך שנים ארוכות, וביום מן הימים נפלה החלטת המלכות לשחררו ממאסרו, גם אחרי שתינתן ההוראה לשחררו, יש צורך להעביר סידרה ארוכה של עניינים מינהליים, עד שיהיה אפשר לבצע את ההוראה הזו באופן מעשי, סידורים אלה עלולים להימשך זמן רב, ובכל אותה העת ישאר האסיר חבוש בבית מאסרו, על כל הסבל והעינויים הכרוכים בכך, אף על פי שבאופן רשמי כבר הגיע זמן חירותו.

לא כן ישועת ה' הבאה בן רגע, והיא מתבצעת מיד עם סיומו של זמן העונש, ולכן אם נגזר על יוסף להיות במאסר במשך שתיים עשרה שנים לא יתכן בשום אופן שזמן זה יתארך אפילו ברגע קט, ולכן "וַיְרִיצֵהוּ מִן הַבּוֹר", וזהו המשך למה שנאמר לפני כן "וַיְהִי מִקֵּץ שְׁנָתַיִם יָמִים" כי קץ שם לחושך, לחושך יש זמן וגבול, וככלות הקץ ופרעה חולם, הישועה כבר עומדת בפתח ואין מקום לשום הארכה או עיכוב.

בשנת תרע"ח ירדה חשכה לעולם, בעקבות המהפכה הבולשביקית ועליית הקומוניסטים לשלטון, התחילו רדיפות הדת בכל שטחי שלטונה של רוסיה הענקית.

רוב קהילות ישראל במזרחה של אירופה, היו נתונות תחת שבטם של הרוסים, גזירות קשות גזרו הקומוניסטים של רוסיה על קהילות ישראל, רבים מבני ישראל נכלאו בבתי כלא ובצינוקי מות, מהם שנשלחו לסיביר ומהם שנידונו למות, וכל זה משום שמסרו נפשם בשמירה על קדשי ישראל.

בחודש ניסן שנת תרפ"ג הגיע רבי יחזקאל אברמסקי לכהן פאר כרבה של סלוצק, לאחר שרב העיר רבי איסר זלמן מלצר עלה לארץ ישראל.

מסופר עליו, שבאותה תקופה עבר על הלכות פסח מאה ואחד פעמים, אולם בבואו לסלוצק מצא שם בעלי בתים לרוב, שהם בקיאים בהלכות הפסח לכל פרטיה ודקדוקיה, לקהילה מפוארת ותורנית זו הגיע הרב, בטרם מלאו לו ארבעים שנה.

בסלוצק שימש רבי יחזקאל אברמסקי כמרא דאתרא במשך שבע שנים.

בסלוצק לא היו לו חיים קלים באותה תקופה, פעילותו הדתית היתה לצנינים בעיני השלטונות הקומוניסטית. הג.פ.א.ו. (המשטרה החשאית הבלשביקית) ראו בו חתרן ושותף למתנגדי המהפכה, שניסו להפיל את המשטר הסובייטי.

פעמים רבות היתרו בו שיחדל מפעילותו, אולם הוא לא זע מפניהם, כמרדכי היהודי מפני המן האגגי בשעתו. ועל אפם ועל חמתם של אנשי הייבסקציה, המשיך את פעילות הדת בעיר.

מסופר עליו, שכשהיה נולד תינוק למשפחה יהודית בעיר סלוצק או בסביבתה, כיתת רבי יחזקאל אברמסקי את רגליו להורי הרך הנולד, ושיכנע אותם שיעשו ברית מילה לתינוק, לבל ינתקו חס וחלילה את שלשלת הדורות, והיה מייעץ לאב התינוק להיעלם מהבית ביום הברית, כדי שיוכל לטעון שהוא לא היה בבית, ורק אחר כך נודע לו שעשו את הברית, (לאם התינוק בדרך כלל לא היה סכנה).

לאחר שקיבל את הסכמת ההורים, היה שולח בחשאי לקרוא למוהל שכבר סיכם איתו מראש. וכיצד היה המוהל יודע היכן הברית?

הרבנית רייזל אשת הרב, היתה יוצאת לטיול בשווקי העיר סלוצק עם סל קניות בידה, וכשהיתה עוברת ליד בית התינוק היתה נעצרת לרגע, חולצת את הנעל מעל רגלה ומסדרת אותו, וזה היה אות מוסכם למוהל שיכנס לבית הזה למול את התינוק. בחשאי היה עושה המוהל את מצות המילה, ויוצא בחשאי דרך יציאה אחרת ונמלט על נפשו.

רבי יחזקאל אברמסקי לא חת מפני איש ולא נרתע מרדיפות, הוא היה חבר בועדה של רבנים אליה היה האדמו"ר רבי יוסף יצחק שניאורסון מליובאוויטש (הריי"ץ) מעביר כספים לאחר שברח מרוסיה, כדי לממן פעולות למען חיזוק הדת והחזקת החינוך התורני.

מכתב מעניין מתאריך כ"א אייר תרפ"ט שלח לו הר"י"ץ לרבי יחזקאל אברמסקי, בענין פעילות הועד, ומפחד הצנזורה הרוסית, השתמש הר"י"ץ 'בכתב סתרים, כתב מזוזה'.

מהו כתב מזוזה? בחלק האחורי של הקלף של המזוזה, מאחורי האותיות "ה' אלוקינו ה'" שבפסוק שמע ישראל, כתוב מאחורי הקלף שמות קודש כ-ו-ז-ו. ב-מ-ו-כ-ס-ז. כ-ו-ז-ו. שהם האותיות שאחר שם הויה ושם אלוקינו.

וכך השתמש הר"י"ץ באותו שיטה, ובמקום לכתוב 'ועד' כתב להם את האותיות שאחר המילה 'ועד' היינו המילה 'זפ"ה' שזה הצופן לתיבת 'ועד'

והמילה 'מפש"ב' היא כינוי לייבסקציא בא"ת ב"ש דהיינו יוב"ש וזה גוף המכתב.

ב"ה כבוד ידידי הרה"ג המפורסם והנודע לשם תהלה ותפארת בתוככי גאוני יעקב סוע"ה פטה"ח עה"י וכו' וכו' כש"ת מוהר"ר יחזקאל שי' שלום וברכה. שמחתי לשמוע אשר כת"ר שי' משתתף בלימוד הלכות זפ"ה, ומקוה הנני אשר השתתפותו של כת"ר שי' תחזק לימוד הלכה זו לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא, ואשר כת"ר שי' בכח סברתו ימצא לחש נכון נגד הני לישנא בישא, שהולכים מבני מפש"ב אשר כל כוונתם הוא רק להפריע, אשר באמת גם בלאו הכי היא עבודה קשה וכשיש עוד מפריעים אזי באמת יש סתירה גדולה לעניני הלימוד. ותקותי תאמצני, אשר כת"ר שי' ביחד עם שאר בני הזפ"ה, ימצאו העצה הנכונה איך לבטל כל המפריעים שלא יוסיפו להזיק עוד. בבקשה להודיע מה שלום בנו שי' אשר שמעתי שנעשה לו נתוח, והשי"ת יחזק בריאותו, והנני ידוהו הדו"ש מוקירו ומכבדו, כערכו הרם והנשא.

הרוסים ראו בפעולות אלה של הרב, חתירה נגד השלטון, והם הזהירו את הרב אברמסקי פעמים רבות והתרו בו שיחדול, אבל הרב עמד כצור איתן, וסיכן את עצמו למען התורה ולומדיה, ולמען לא תיכבה נר התורה מישראל.

בתחילת שנת תר"צ הרגיש רבי יחזקאל אברמסקי, כי אנשי הבולשת, מתחקים על עקבותיו ושומרים את צעדיו, הוא עזב את סלוצק והתיישב בעיר הבירה מוסקבה עם בני משפחתו.

הרב חשב שאנשי הבולשת יניחוהו לנפשו בעיר הגדולה, ולאחר שיפסיקו לבלוש אחריו, ישוב לעירו. אבל גם במוסקבה לא עזבוהו.

משהמשיכו לעקוב אחריו, החליט הרב לצאת עם בנו בכורו משה, ולהשאיר במוסקבה את הרבנית והילדים, ואכן הרב יצא עם בנו בכורו ללנינגרד, שם הרב הסתיר את זהותו, שכר לו חדר אצל יהודי מפשוטי העם, ושהה שם ארבעה חדשים וכך דימה לנפשו כי הרוסים כבר שכחו ממנו ושב למוסקבה, שם ציפו בני משפחתו לבואו.

והנה בחודש שבט תר"ץ נאסרה קבוצת רבנים בעיר מינסק, פרשה זו עוררה דאגה רבה בתפוצות ישראל, בפרק זמן זה, נערכו ברוסיה רדיפות דת גם נגד כיתות נוצרים, והדבר עורר תסיסה בארצות שונות, בעיקר באנגליה וכן בחוגי הכנסיה ובראשם האפיפיור.

באותם הימים, ארה"ב התנתה התקרבות בינה לבין רוסיה רק בקיום חופש דת ברוסיה, ולצורך בירור המצב בתחום זה, שוגרה משלחת רשמית מארצות הברית לרוסיה, משלחת של אנשי דת, לבדוק את הטענות כנגד המשטר, והאם באמת רודפים את שומרי הדת ברוסיה הסובייטית.

בין חברי המשלחת, היה הרב ישעיה אליהו גלאזר ובנוסף גם כומר קאתולי ופרוטסטנטי, הרב גלאזר נפגש עם רבי יחזקאל, אך רבי יחזקאל ידע שעוקבים אחריו ולכן שתק כל הפגישה ולא דיבר מאומה, הדבר היחיד שסיפר רבי יחזקאל שהוא דיבר עם הרב גלאזר, שישתה את כוס התה שהכין לו לפני שיתקרר. ואעפ"כ עצם הפגישה היתה סיבה מספקת לשלטונות הרוסים לאסור את הרב, ולהעליל עליו שדיבר נגד השלטון שאין חופש דת ברוסיה, וכאילו הסית את הרב האמריקאי לפעול נגד הרוסים.

בערב ר"ח אלול בקומו בבוקר, סיפר הרב לבני ביתו שראה בחלום שבאותו יום יבואו לאסרו, הרב נשאר בביתו במשך כל שעות היום, ובערב בחסות החשכה, יצא עם הרבנית לבחוף כדי לשאוף מעט אויר צח, אך מיד כאשר יצאו מפתח הבית התנפלו עליהם שלושה אנשים מהבולשת, והפרידו את הרב מהרבנית, ואת שניהם השליכו לכלא.

כעבור שלושה ימים, שבה הרבנית לבדה לביתה, אל הילדים שלא ידעו על גורל הוריהם.

והרב נשלך למרתפיה החשוכים של הג.פ.או. (המטרה החשאית של הבולשביקים) הידועים לשימחה. בשיטות האכזריות של חקירות ועינויים.

הרב סיפר פעם על סדרי החקירות והלחצים, להודות באשמות, בצינוקי הכלא הרוסי.

בעת החקירות לשאלתו הראשונה של החוקר הרוסי האם ידוע לו בשל מה הוא נקרא בכלל לחקירה? השיב באומץ, פשיטא, נקראתי הנה, בגלל שאתם חושבים, שאני חושב אחרת ממה שהנכם חושבים שעלי לחשוב.

ובראותו על פני החוקר סימני השתוממות ופליאה, מכיון שברגע הראשון לא ירד כלל לסוף דעתו, הסביר לו הרב: הרי לא יתכן שהובאתי הנה בגלל איזה מעשה רע שעשיתי נגד השלטון, שכן מעולם לא עשיתי שום מעשה כזה, אין זאת אלא, שחושדים בי, פן חוטא אני במחשבה בהגיגי לבי.

אולי חושב אני ביחס לחוק ולשלטון שלא ע"פ תפיסתכם, והוא אשר דיברתי, כי נקראתי לכאן בגלל שחושבים שאני חושב אחרת וכו'

בתחילה סיפר הרב, היו באים אלי בדברי ריצוי, ומדברים על ליבי שאודה באשמה, ואז ירחמו עלי ויפטרו אותי בעונש מועט, אולם כאשר ראו כי דבריהם נופלים על אוזן אטומה, החלו לרמוז לי, כי יש בידיהם אמצעים לשכנע את גופי עד שלא אוכל לעמוד בפניהם.

ידעתי המשיך הרב לספר, כי לא את נפשי בלבד הם מבקשים, אלא את נפש הרבנים של כלל יהודי רוסיה הם דורשים, לפיכך קמתי ואמרתי להם בגלוי, אינני מטל ספק כי יש בכוחכם להרע ולהזיק לי, יודע אני כי הנכם מסוגלים לחתוך את לשוני ולקצץ את ידי, אבל לעולם לא תשכילו להוציא מפי דבר שקר, ומכתב ידי, דבר מרמה.

אבל למרות שהרב הכחיש את טענותיהם של הרוסים ולא הודה בשום עבירה נגד השלטון, נשפט הרב שלא בפניו ונגזר עליו דין מות.

אלא משביקשו הרוסים להראות בפני העולם כי רחמנים הם, המירו את גזר דינו ממות, לחמש שנות מאסר, ועבודת פרך בסיביר.

כשהגיע רבי יחזקאל לסיביר, נתנו לו הרוסים לעבוד בעבודת פרך, יחד עם כומר נוסף, לנסר ולבקע גזעי עצים לגזרים קטנים.

ראו הרוסים שהרב עדין הנפש, ולא הורגל מעולם בעבודת כפיים, ואינו ממלא אחר המיכסה היומית שקבעו לו, עמדו והכריחו אותו לעבודת פרך קשה ביותר, להשחיל דגים קפואים על חוט של ברזל.

ידיו המעודנות של הרב קפאו מרוב קור וקרחה, ולא יכל לעבוד בלא כפפות, ומשהלביש כפפות על ידיו, הוא לא הרגיש בחוטי הברזל שדקרו וחתכו בבשר ידיו עד זוב דם, הרב היה אומר ויידוי בכל פעם שהיה נוטל את חוט הברזל לידו, כי לא האמין בחייו.

המלאכה הקשה הזאת נמשכה כמה שבועות, עד שלילה אחד חלם הרב חלום מפעים, שבעקבותיו נתנו לו עבודה יותר קלה.

באחת הפעמים כשהרגיש הרב שמחפשים אחריו ברר ממוסקבה לכמה ימים לנינגראד (כנ"ל) שם הסתתר הרב, בבית של יהודי קשיש ושם ראה הרב תשובה מסוימת בשו"ת

של רבי יצחק אלחנן ספקטור. והפטיר הרב ואמר אני הייתי פוסק אחרת.

והנה באותו לילה בסיביר חולם רבי יחזקאל אברמסקי את רבי יצחק אלחנן שפניו כעוסות, (הרב אברמסקי היה ילד כשנפטר רבי יצחק אלחנן בשנת תרנ"ז) ולפתע הופיעו בחלום חמיו של הרב אברמסקי, רבי ישראל יהונתן ירושלימסקי, והרדב"ז וילובסקי שהוא חמיו של רבי ישראל יהונתן.

אמר הרידב"ז לרבי יצחק אלחנן מה מקום פה לטרוניא, הלא לפי דברי הש"ך בסימן פלוני, הצדק דוקא עם הנכד שלנו.

הרהר הרב ספקטור קימעא והנהן בראשו לאות הסכמה, ובת שחוק עלתה על פניו עד כאן היה החלום.

והנה למחרת בבוקר, הגיעו נוגשיו הרוסים והחליפו שוב את עבודתו לעבודה יותר קלה, לחתוך לחם ולחלק בגדי עבודה עבור האסירים.

וגם בזה היה סכנת מות סיפר הרב אברמסקי, שכן אילו אחד האסירים היה חושב שהוא קיבל כמה פירורים פחות מחבירו, נשקפה סכנה לחייו.

הרב היה מספר על הימים שעברו עליו בסיביר, הגעתי לשם כשבגדים קלים מכסים את גופי, והצינה אוכלת את בשרי, ואם לא די בכך, פקדו עלי כעל יתר המורדים שישבו שם, לחלוץ כל בוקר את הנעלים, ולרוץ יחף על פני הכפור כשהטמפרטורה הגיעה לפעמים ל-40 מעלות מתחת לאפס, מהתעמלות בוקר זו בלבד, נפלו אנשים כמו זבובים.

הרב אברמסקי היה מזדעזע כשהיה נזכר באותם ימים, והיה ממשיר, זקפתי עיני כלפי שמיא ואמרתי: רבונו של עולם אמנם מסרת לנו בתורתך כי צינים ופחים (קור וחום) בידי אדם, אבל גם גילית לנו טעמו של דבר, כי בידי האדם לשמור עצמו מהם, ואולם במצבי של היום בטל הטעם, כי הרשעים האלה לא רק שאינם נותנים לי בגד ללבוש, אלא גם את הבגדים

שעלי, מצווים עלי לפושטם, נמצא שחובת השמירה עלי חוזרת אליך ולכן שמרני אל כי חסיתי בך.

וראה זה פלא היה רבינו מסיים את סיפורו, אותו הילד (בהתכוונו על עצמו) שאמו היתה עוטפת גופו ומצנפתו בצמר גפן עד שהגיע לגיל בגרות, מחמת חולשתו, ואותו האדם שמכל רוח מצויה הצינה אוחזת בו, לא חלה שם בסיביר אף לא פעם אחת.

בעת שהגיעה הבשורה האיומה על מאסרו והגלייתו של הרב מחוץ לגבולות רוסיה הקומוניסטית, גרמה הידיעה לסערת רוחות בעולם היהודי.

המוקד לפעולות ההצלה לשחרורו של הרב, היתה העיר וילנא שבתחום פולין, שמחוץ לשטח ההשפעה הרוסית.

היה זה גדול הדור רבי חיים עוזר גרוזד'נסקי מוילנא שלא נח ולא שקט, עד שהרב אברמסקי ישוחרר, אגרות ומכתבים לרוב שלח לכל קצווי תבל, ולכל מי שיכל להשפיע בנידון.

רבי אלחנן וסרמן סיפר, כי כל יום לאחר התפילה היה אומר החפץ חיים חמשה פרקי תהלים לשחרורו של הרב. דבר מעניין סיפר רבי אלחנן וסרמן, שבאותו יום ערב יום כיפור ששוחרר הרב אברמסקי, עדיין לא נודע דבר זה, והנה רוח הקודש הופיע בבית מדרשו של החפץ חיים, באותו יום לאחר תפילת שחרית, לא אמר החפץ חיים את חמשה פרקי התהלים.

כמו כן שלח החפץ חיים מכתב אל העסקן רבי מרדכי דובין הי"ד מריגא, שהיה חבר ב"סיים" הלטבי.

בערב יום הכיפורים שנת תרצ"ב שוחרר הרב מכלאו. וביום ט"ז בחשון גורש הרב מרוסיה.

הוא הגיע לביתו במוסקבה בערב יום כיפור כשבני המשפחה סיימו כבר לאכול את הסעודה המפסקת, את הרגעים המעטים שנותרו עד סמוך לשקיעת החמה, הוא ניצל

לא לצורך אכילה, כי אם כדי לקיים את המצוה של הנחת תפילין, אחרי שבכלא לא התירו לו הרשעים להניח תפילין בתואנה שהוא עלול לחנוק את עצמו ברצועות הקדושות.

בתקופת מאסרו, הוסיפו לו רבני מוסקבה את השם יוסף כסגולה, שכמו יוסף, יזכה גם הוא להיגאל מהרה מבור כלאו.

ואמנם כן רגיל היה רבי יחזקאל אברמסקי לדרוש בנוגע לשחרורו את הפסוק (בראשית מא יד) שנאמר ביוסף הצדיק "וַיִּרְצֶהוּ מֶן הַבּוֹר" לפי הביאור הנ"ל מרבי עובדיה ספורנו כדרך כל תשועת ה' שנעשית כמו רגע, בהטעימו, שכאשר הוצא מן הכלא בערב יום כיפור, לא היה סיפק בידו אפילו לנעול את מנעליו. ממש "וַיִּרְצֶהוּ מֶן הַבּוֹר".

בשנת תרע"ב כאשר מלאו לו לרבי יחזקאל אברמסקי עשרים ושש שנה, ביקש ממנו האדמו"ר מליובאוויטש, רבי שלום דובער שניאורסון זצ"ל שהיה ידוע בכינויו הרש"ב שיבוא לכהן בראש ישיבת תומכי תמימים אשר יסד והקים כחמש עשרה שנה קודם לכן בשנת תרנ"ז, תפקידו של רבי יחזקאל אברמסקי היה באמירת שיעורים בגפ"ת לפני בחורי הישיבה. השיעורים הצטיינו בישרות השכל ובהסברה מצויינת, פשט ועומק שבשיטת הלימוד הליטאית.

השיעורים עשו רושם נדיר על התלמידים רובם ככולם נעשו כרוכים אחריו וצמאו לכל מלה היוצאת מפיו.

השיעור היה אמור להסתיים בשעה 12.30 בדיוק ולאחריו היה מתקיים שיעור בתניא.

אבל מה שקרה, שרבי יחזקאל סיים בדייקנות בשעה הקצובה ב-12.30 בצהרים אבל עדיין נשארו תלמידים אחדים נצבים כשהם מבקשים שיסביר להם שנית סברא מסוימת שלא ירדו לעומקה, או שהתפלפלו עמו בקושיות ותירוצים כדרכה של תורה, קצת מהם התאחרו בגלל כך לשיעור הקבוע בספר תניא שנחשב בחב"ד לעיקר גדול, ומשכך נשתבשו איפוא סדרי הישיבה.

אי לזאת כשחלפו מבואו שלושה שבועות, פנה אליו האדמו"ר הרש"ב והתנצל בפניו כי על אף שהוא מעריך מאד את גדולתו, מכל מקום הוא לא יכול לשמש כראש ישיבה כאן.

רבינו יחזקאל חזר אז לאיהומען היכן שכיהן חמיו רב העיר, והמשיך ללמוד ביחידות, כעבור חדשיים בערך הגיעה אליו איגרת חתומה מאת האדמו"ר הרש"ב בה הודיע לו, שהמליץ עליו בפני יהודי ק"ק סמוליאן (עיירה בפלך ויטבסק רוסיה הלבנה) שיקבלו אותו למרא דאתרא, בקהילה זו שכל יהודיה חסידי חב"ד עומד להתפנות כסא הרבנות, ואכן שם כיהן הרב כשנתיים ימים.

לאחר מכן בשנת תרע"ד עבר לכהן כרב בעיירה סמאלעוויטש, שם כיהן עד אז רבי אברהם דובער כהנא שפירא הי"ד בעל דבר אברהם, שהתבקש לעלות על כסא הרבנות בקהילת קובנא, ורבי יחזקאל מילא את מקומו.

סמולאביטש היתה עיירה בקירבת מינסק, באותה תקופה שרבי יחזקאל הגיע לשם, התנהלו קרבות עזים בין הרוסים והפולנים, גייסות פולין לחמו בצבא האדום של רוסיה, ובכל עיר ועיירה שהגיעו פרעו פרעות ביהודים ברדיפות ועינויים, כשהגיעו לסמולאביטש כתוצאה מחילופי היריות, פרצו דליקות ונשרפו יותר ממחצית בתי העיירה, הם גם ערכו ציד ליהודים, וגזזו את זקניהם, הם הגיעו גם לכיתו של הרב אברמסקי, אך באומץ אדיר, התנגד הרב שיגזזו את זקנו, אני רב טען בפניהם ואין רב בלא זקן.

בגלל ההתנכלויות, החליט הרב להשיג לו רשיון לנשיאת הזקן אצל המפקד הצבאי של העיירה, ואכן המפקד נטל את הזקן תחת חסותו ונתן בידי רבי יחזקאל תעודה כתובה וחתומה המאשרת, כי בתורת רב הינו ראשי לגדל זקן.

בשנת תרפ"ח כשהיה רב בסלוצק כשהרגיש שעוקבים אחריו אנשי הבולשת, הגיע אליו הזמנת מאנשי העיר "פתח תקוה" "אם המושבות" שברצונם שיבוא לכהן כרב העיר לאחר פטירת רבם, רבי ישראל אבא ציטרון זצ"ל. (רבי ישראל אבא ציטרון היה חתנו של הרגצ'ובי, והיה הרב הראשון של העיר פתח תקוה, ושימש בכהונה זו משנת תרע"א עד ליום פטירתו י"ב אלול שנת תרפ"ז)

רבי יחזקאל אברמסקי עשה את כל ההכנות לכך, אך השלטונות ברוסיה לא אפשרו לו לצאת. לבסוף נבחר רבי ראובן כץ זצ"ל.

לאחר שעזב רבי יחזקאל אברמסקי את רוסיה הגיע לאנגליה ושהה שם כעשרים שנה.

לאחרי פטירת הרב אברהם יצחק קוק זצ"ל הרב הראשי לארץ ישראל שהלך לעולמו בתחילת חודש אלול תרצ"ה פנו לרבי יחזקאל שיסכים להציג את מועמדותו לכהונת הרב הראשי, בתחילה הוא השיב על ההצעה בחיוב, אך לאחר חודש ימים חזר בו, וזאת מפני שלא רצה להכניס את עצמו למחלוקת שהיתה אז על הרבנות הראשית עם אנשי הישוב הישן, זאת ועוד, כשיצא מרוסיה נשאר שם שני בניו הגדולים שהרוסים השאירו אותם שם, ולא נתנו להם אישור יציאה, הם תפסו אותם כבני ערובה, כדי שרבי יחזקאל לא ידבר נגד השילטון הרוסי. וכדי לפעול לשיחרורם היה חייב הרב להיות בלונדון, כי שם היה יותר קל לפעול לשיחרורם מפני שבלונדון ישבו מדינאים בעלי השפעה שיכולים לפעול לשיחרורם.

בחודש ניסן תשי"א הגיע הרב לארץ ישראל והתגורר בירושלים בשכונת בית וגן, כעשרים וחמש שנה התגורר בירושלים, עד ליום פטירתו במוצאי שבת נצבים יולך אור לכ"ד אלול תשל"ו. כשהוא בגיל 90 שנה זקן ושבע ימים.

למחרת ביום ראשון בלווית רבת משתתפים נטמן הרב בהר המנוחות זצ"ל ת.נ.צ.ב.ה.

חמיו של רבי יחזקאל אברמסקי, הוא הרב ישראל יהונתן ירושלימסקי שהיה חתנו של הרדב"ז ויולבסקי, (הרדב"ז רבי יעקב דוד בן זאב ויולבסקי היה רב העיר

סלוצק, ובסוף ימיו התגורר בצפת מחבר הפירוש הרידב"ז ותוס' הרי"ד על (הירושלמי).

רבי ישראל יהונתן נולד לאביו הרב ר' יעקב משה דירקטור, הידוע כהצדיק ממוש, נצר ישיר למשפחה שמתיחסת לרמ"א ולהמרש"א

כחצי שנה לפני שהגיע למצוות שלחו אביו בשנת תרל"ב לירושלים, כדי לחוג שם את הבר מצוה שלו, בהיותו בירושלים למד בישיבת עץ חיים, אבל לאחר תקופה קצרה לאחר הבר מצוה נתקבלה הידיעה שאביו חולה וחזר לחו"ל.

בשנים יותר מאוחרות, שינה את שם משפחתו מדירקטור לירושלימסקי לזכר המאורע שהיה בירושלים.

לאחר פטירתו של רבי שמואל סלנט זצ"ל הציעו לרבי יונתן ישראל לכהן ברבנות העיר ירושלים כממלא מקומו של הרב, אך למרות געגועיו לירושלים עיה"ק נבצר ממנו לקבל את המינוי הזה, בגלל שתקפוהו באותו פרק חלאים ויסורים קשים.

רבי יונתן ישראל נפטר באיהומן ביום י"ט אלול תרע"ז והוא רק בן חמישים ושבע שנה, בחזרתו מן ההלויה נסע רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל דרך מינסק ונכנס כמנהגו לבקר את הגר"ח מבריסק ששאלו פתאום, האם חותנו עדיין בחיים?

ניסה הרב להתחמק מלתת תשובה על זה, אולם הגר"ח הבין פשר דבר, והתבטא: שמסופק הוא, אם נשאר עוד שני רבנים כהרב ירושלימסקי.

לעתים יש קושי להשריש את האמונה ביכולת ה' להביא את הישועה ברגע אחד, ולחלץ מצרתם את השרויים בצרה, הסיבה לכך היא, גודל הצרה והמצוקה, עד שקשה להאמין כיצד יתכן להיוושע והיאך תבוא הישועה ברגע קט. הסיפור דלהלן יראה לנו את הדרך אל האמונה בתשועת ה'.

תלמיד חכם ירושלמי מפורסם סיפר סיפור מדהים שהתרחש בתקופת השואה האיומה.

וכך הוא מספר: כאשר ביקרתי במנצ'סטר, פגשתי שם בבית הכנסת יהודי קשיש שאמר קדיש בהתלהבות מיוחדת במינה, עד כדי כך שהדבר הפליא אותי, והבנתי שיש דברים בגו.

שאלתי על כך כמה מן המתפללים, והם אמרו לי שהדבר נמשך כבר שנים ארוכות, וכל פעם הזקן הזה אומר את הקדיש בהתלהבות עצומה, אבל אף אחד מן המתפללים לא ידע

להסביר לי על מי הוא אומר קדיש, ומה סיבת ההתלהבות הנדירה שלו.

החלטתי מספר התלמיד חכם הירושלמי, לגשת אל הקשיש ולשאל אותו לפרש העניין?

התשובה שקיבלתי הייתה אותנטית, וקיפלה מאחריה סיפור על אמונה יהודית טהורה בבורא כל העולמות.

רצה ה' יתברך סיפר הקשיש, שאתגלגל בתקופת השואה למחנות המוות הקשים ביותר, המראות שראינו סביבנו היו נוראים, ואי אפשר לתארם לבני הדור הצעיר של ימינו, הכל רעדו וחששו מהרגע הבא, וממש לא ידענו מה הוא יצפון בחובו הרגע ההוא.

אני אישית זכיתי להתחזק בתקופה זו בביטחון בה' יתברך, החל למן הרגע הראשון שהגעתי למחנות, ידעתי, שאם לא אתחזק בביטחון ובאמונה, רע ומר יהיה גורלי, ולקחתי את עצמי בידיים, וכל הזמן היו שגורות על פי המילים "ישועת ה' כהרף עין" עד כדי כך שחברי לא קראו לי בשמי, אלא הכתירוני בשם "ישועת השם".

והנה כששהיתי באחד ממחנות המוות, הגיע היום המר והנמהר, שבו הובילו את כולנו אל תאי הגזים, כיון שהיינו מהקבוצות היותר מאוחרות, ידענו כבר מה מתכוננים לעשות לנו, והבנו שבעוד מספר דקות לא נהיה כבר בזה העולם.

הובילו את כולנו אל תא סגור, שהיה סמוך לתאי הגזים, וזוכרני כמו היום את קלסתרו הנורא של השומר הנאצי ימח שמו שעמד בפתח התא, ושהופקד על שמירתנו, כדי שאף אחד לא יהין לברוח.

עיניו הפיקו שטנה ורוע, והוא המתין כבר בקוצר רוח לפקודה להוביל אותנו הישר אל תאי המוות.

באותן דקות של אימה, הקיש אחד מחברי על גבי, ושאל נו מה יש לך לומר עכשיו? כאומר מה יעזור לך עתה הביטחון בהקדוש ברוך הוא...

למרות הבל התחזקתי בדרכי באמונה, והשבתי לחבר ההוא בקול רם "ישועת השם כהרף עין" ואף ציטטתי בפניו את מאמר חז"ל "שאפילו חרב חדה מונחת על צווארו של אדם, אל יתייאש מן הרחמים"

אך סיימתי לצטט את דברי רבותינו, והנה נופל לפתע דף נייר קטן מכיסו של השומר הנאצי, הנייר התעופף קמעה ברוח אל מחוץ לתא שבו שהינו.

השומר ברוב גאוותו ורשעותו, פקד עלי להרים את המסמר ולהביאו אליו, כנראה שרצה להשפיל אותנו יותר ויותר לפני המוות.

נאלצתי למלא את בקשתו, וכיון שכאמור הנייר התעופף אל מחוץ לתא, עזבתי אף אנכי את התא, ויצאתי מהמקום בו שהו חברי, על מנת להרים את הניר, כשעיניו של השומר הנאצי נעוצות בי כל העת, שלא אנסה להימלט.

והנה באותן שניות ספורות שבהן שהיתי מחוץ לתא, נסגרה דלת התא באופן אוטומטי, הייתה זו מן הסתם 'פקודה חשמלית' לדלת, שניתנה מהפיקוד הנאצי כדי שהשומר יכניס את כל היהודים האומללים אל תאי המוות הסמוכים.

השומר עוד ניסה למשוך אותי אל תוך התא, אבל לא הצליח, כי הדלת נסגרה, ואי אפשר היה כבר לפותחה.

אני מיהרתי לנוס על נפשי ונמלטתי ליער הסמוך, עד לרגע זה מסיים הקשיש את סיפורו, מהדהדת באוזני קריאתם של כמה מחברי שזעקו לעברי, אל תשכח אותנו, אמור עלינו 'קדיש' והלכו למסור את נפשם על קידוש השם.

על היהודים הללו אני אומר קדיש מזה עשרות שנים, כל פעם בהתלהבות מחודשת, יקום השם את דמם.

והנה למדנו שוב ושוב על השגחתו הבלתי מוגבלת של השם יתברך, שכאשר רצה להציל את מי שבוטח בו באמת, הוא הפיל מסמך כלשהו מכיסו של הגרמני הארור, ועל ידי כך נגרמה הצלתו הפילאית של הבוטח, מופלא למתבונן.

תלמיד חכם אחד ביאר את הדברים, מטבע הדברים נדמה לבני אדם שבמצב כזה אין כל סיכוי להינצל בדרך הטבע, לדעתם צריך לקרות דבר מאד יוצא מגדר הרגיל כדי שתבוא תשועה לחלצם מן המצב שבו היו שרויים בני הקבוצה ההיא, ומכיון שלזכות לנסים גלויים זקוקים לזכויות מיוחדות, התפיסה הרווחת היא, שבעת כזאת אין סיכוי לבני אדם מן השורה להינצל, מתוך כך הם מתייאשים.

אף על פי שמאמינים במה שאמרו חז"ל (ברכות י.) אפילו חרב חדה מונחת על צוארו של אדם, אל ימנע עצמו מן הרחמים. אך כשמגיעים לנסיבות כאלה, אינם עומדים בנסיון, ונופלים ליאוש.

אולם האמת היא שהאמונה בישועת ה' כוללת את הצורך להתעלם מהקושי להינצל מהמצב שאין נראית בו דרך טבעית לישועה, אלא יש להאמין שכיון שהקב"ה, הוא כל יכול, הוא יכול להציל גם בדרך פשוטה וטבעית בכל מצב.

בזה האמין כנראה האיש ההוא, ואמר שגם עתה הוא מאמין שתשועת ה' כהרף עין, ומיד הראה להם הקב"ה, שגם על ידי פיסת נייר אפשר להביא את הישועה. (ילקוט יוסף לקח)

איתא בילקוט שמעוני (תהלים רמז תתפג) "עַל עַרְבִים בְּתוֹכָהּ תִּלְיֵנוּ כְּנִירוֹתֵינוּ: כִּי שָׁם שְׁאֵלוֹנוּ שׁוֹבֵינוּ דְּבָרֵי שִׁיר וְתוֹלְדֵינוּ שְׁמֹחָה שִׁירוֹ לָנוּ מִשִּׁיר צִיּוֹן" (תהלים קלז ב-ג) אמר להם נבוכדנאצר מה אתם יושבים ובוכים הכינו עצמכם, עד שאנו אוכלים ושותים אני מבקש שתעמדו ותקישו לפני ולפני עבודת אלילים בכנורות שלכם, כדרך שהייתם מקישים לפני אלהיכם.

התחילו מסתכלים אלו באלו, לא דיינו שהחרבנו את בית המקדש אלא עכשו אנו עומדים להקיש לפני הננס הזה ולפני עבודת אלילים!!!

היה רבי יצחק בר טבלא אומר משל למה הדבר דומה למלך בשר ודם שנשא בת מלכים, אמר לה עמדי והשקיני כוס אחד, ולא רצתה להשקותו, כעס עליה והוציאה מתוך ביתו, והלכה ונשאת למוכה שחין, אמר לה עמדי והשקיני כוס אחד, אמרה לו ריקה, בת מלכים הייתי ונשאתי למלך, ועל שאמר לי השקיני כוס אחד ולא רציתי להשקותו כעס עלי והוציאני מתוך ביתו, שאילו השקיתיו הייתי מוסיף על כבודי כבוד, עכשו אתה אומר לי עמדי והשקיני?!

עמדו כלם ושלטו בעצמם ונתנו אליוני (בהונות) ידיהם לתוך פיהם ומקצצים אותם.

"שירו לנו משיר ציון. איך נשיר את שיר יי' על אדמת נכר" לא נשיר לא נאמר, אלא איך נשיר, מראים אצבעותיהם ואומרים היינו כפותים ונתקטעו אצבעותינו, וכן הוא אומר "וְאֶקְבְּצֶם אֶל הַנֶּהָר הַבָּא אֶל אֱהוָא וַנַּחֲנֶה שָׁם יָמִים שְׁלֹשָׁה וְאָבִינָה בְּעַם וּבַפְּהִינִים וּמִבְּנֵי לְוִי לֹא מִצְאָתִי שָׁם" (עזרא ח טו) "וּמִבְּנֵי לְוִי לֹא מִצְאָתִי שָׁם" שם היו, אלא שלא היו יכולין להקיש בכנורות.

ומנין שחזרו אותם הלויים שגלו מתוכה? שנאמר: "וְרַבִּים מֵהַפְּהִינִים וְהַלְוִיִּם וְרַאשֵׁי הָאֲבוֹת הַזִּקְנִים אֲשֶׁר רָאוּ אֶת הַבַּיִת הָרִאשׁוֹן" (שם ג יב)

כיון שידע כן נבוכדנאצר, עמד והשליך מישראל תלי תלים של הרוגים, ואעפ"כ היה להם שמחה שלא אמרו שירה לפני ע"א, שנאמר "וְתוֹלְלֵינוּ שְׂמֵחָה". באותה שעה נשבע הקדוש ברוך הוא לישראל: אתם שלטתם בעצמכם וקטעתם אצבעות ימינכם, אף אני השיב אחר ימינו מפני אויב ואינה חוזרת אלא א"כ אזכיר אתכם, שנאמר: "אם אֶשְׁכַּח יְרוּשָׁלַם תִּשְׁכַּח יְמִינִי": (תהלים קלז ה)

הרי לנו אומץ לב נשגב של שבט הלוויים, עד שכדי לא למעול בייעודם לשיר דווקא לפני ה', קצצו כולם את בהונות ידיהם ואף שמחו בזה.

והקשה הגר"ח זייציק זצ"ל מצאנו ששבט לוי נקנס על פעולה זו שקצצו את ידיהם כפי שמבואר בתוס (יבמות פו: ד"ה ומבני לוי לא מצאתי שם) לפי שלא מצא שם ראויים לשיר דאותן הלוויים היו קצוצי בהונות עמד עזרא וקנסם, והיינו שנטל מהם את הזכות לקבל מעשר

כפי שקבעה התורה, משום שלא מצא בהם מי שראוי לשיר מחמת שקצצו את בהונות ידיהם.

ולכאורה פלא האם בשביל מסירות נפש כה נפלאה עוד יפסידו? ומדוע נהפכה להם הזכות הגדולה שעליה אומר הקב"ה אם אשכחך ירושלים, לחטא?

וביאר: הטענה נגדם היתה, שהיו צריכים לבטוח בה' להתפלל עוד, ולצפות לישועה ולא להיות נמהרים ופזיזים בהחלטתם, לא היה עליהם להתייאש במהרה ולהטיל מום בעצמם, ולגרום לאיבוד תפקידם, שהרי ידוע כי אפילו חרב חדה מונחת על צווארו של אדם אל יתייאש מן הרחמים, וישועת ה' כהרף עין, והגזירה יכולה להשתנות ברגע קטן, ומדוע עשו פעולה של ייאוש מן הרחמים, על כך נענשו ונקנסו שלא יקבלו את המעשרות.

לזכור את החיפזון כשיצאנו ממצרים

בדברי הספורנו הנ"ל מבואר שכך היה גם בגאולת עם ישראל ממצרים שבאה כהרף עין כתוב: "ויאפו את הפֶּצֶק אֲשֶׁר הוֹצִיאֹנוּ מִמִּצְרַיִם עֵגֶת מִצּוֹת כִּי לֹא חָמַץ כִּי גִדְּשׁוּ מִמִּצְרַיִם וְלֹא יָכְלוּ לְהִתְמַהֵמֶה וְגַם צָדָה לֹא עָשׂוּ לָהֶם": (שמות יב לט) ואמרו רבותינו ז"ל שלא הספיק בצקן של אבותינו להחמיץ וכו'. וכמ"ש וַתִּחַזַק מִצְרַיִם עַל הָעָם לְמַהֵר לְשַׁלְּחָם מִן הָאָרֶץ (שם לג)

ונשאלת השאלה מדוע לא יכלו בני ישראל להיות במצרים עוד כמה שעות, עד שיספיק בצקם להחמיץ, ולא היינו מחוייבים במצות מצוה, דבר הכרוך בלאווים רבים ובאזהרות חמורות?

אלא כך היא מידתו של הקב"ה, להביא את הגאולה והישועה כהרף עין, לחכות עד הרגע האחרון.

הנה נצטוינו בתורה באכילת מצה בפסח, והטעם לכך: זכר לחיפזון ביציאתינו ממצרים כמ"ש כִּי גִדְּשׁוּ מִמִּצְרַיִם וְלֹא יָכְלוּ לְהִתְמַהֵמֶה וְגַם צָדָה לֹא עָשׂוּ לָהֶם": ואמרו חז"ל שלא הספיק בצקם של אבותינו להחמיץ. וכמ"ש בהגדה של פסח מצה זו שאנו אוכלים על שום מה? על שום שלא הספיק בצקם של אבותינו להחמיץ.

וצריך ביאור הדבר, האם בשביל דבר כזה צריך לעשות זכרון? הלא היה צריך לעשות זכר שיצאנו משעיבוד לגאולה וכו' ולא על החיפזון שיצאנו ממצרים, שהלא זה לכאורה פרט שולי בכל תהליך הגאולה ממצרים?

בספר מועדים וזמנים הביא מעשה שארע לאחד הניצולים 'במבצע אנטבה' וכך סיפר אותו ניצול (שהוא בן תורה) את השתלשלות ליל הצלתו:

באותו לילה קיבלו כל השבויים אשר היו מרוכזים באולם הנוסעים בשדה התעופה שבאוגנדה, מזרון ללינת הלילה, טרם עלה על יצועו, הסיר את משקפיו כדרכם של בעלי משקפיים והניחם סמוך למזרונו. כידוע האפלה מוחלטת שררה באולם הנוסעים, כדי להקשות על כל פעולה לחילוף השבויים.

והנה בערך בחצות הלילה, פרצו המחלצים אל אולם הנוסעים, ובזעקה גדולה הורו לשבויים להתפנות מיד אל עבר המסוקים אשר המתינו לחילוץם. וגם מיודענו אשר כאמור הניח את משקפיו למרגלותיו, פתח מיד בחיפוש בהול אחר משקפיו, אך מה לעשות כשמחפשים משהו לא תמיד מוצאים, ובפרט בחיפוש בהול כל כך אשר אימת מוות ואור החירות משמשים בו בערבוביה, וגם מכת החושך אשר נפלה עליו, תרמה את חלקה להמשך הגישושים באפלה.

מהר מאוד הבין האיש, שאם ימשיך להתעקש אחר חיפוש משקפיו, ישאר הוא ומשקפיו עד עולם באוגנדה... ולכן החליט לוותר על משקפיו! ונס על נפשו לעבר מסוקי החילוץ. וכך יצא מאפלה לאורה.

ועתה הבה נתבונן מעט, הנה ניתן לשער כי מיודענו עורך מסיבת הודיה בכל שנה. האם יעלה על הדעת שינציח את שם חגיגתו בשם "חג המשקפיים" וידפיס הזמנות לכל קרוביו ומיודעיו בלשון – הנכם מוזמנים למסיבה השנתית של חגיגת המשקפיים... ובזמן המסיבה ידרוש בפני המוזמנים על אודות משקפיו היקרות אשר עקב החלטתו לוותר עליהם זכה לינצל... הרי אין לך דבר מקומם יותר מזה, אשר במקום להודות ולשבח את השי"ת על הצלתו המופלאה, הוא בוחר לשבח את החלטתו הגורלית לוותר על משקפיו!!!

והנה גם בחג הפסח זה מה שאנחנו עושים... במקום להנציח את החג על שם הצלתם המופלאה של אבותינו ממצרים, שיצאנו מעבדות לחרות, על מפלת המצרים ועל המכות שקיבלו, אנו דוקא מנציחים את אותם המצות, שברגע האחרון לפני היציאה לחרות, לא הספקנו להכין לחם כראוי, והכינו מצות מבצק שלא הספיק להחמיץ?

ביאר ה'כתב סופר' הטעם שעושים זכר לחיפזון בגירוש, להודיע לדורות שכך היא דרך תשועת ה', ושלא ירחיקו בדעתם את קץ הגאולה, אלא יכירו וידעו כי קרובה ישועתי לבא, בעת שיעלה רצון לפני ה'.

הגאולה לעתיד לבא תתקיים בפתאומיות, בזמן ובאופן שלא יעלה על הדעת, ולא ישערו כלל שהנה עת הגאולה, ויסוד זה מזכירים ומשרישים על ידי אכילת מצה, שתשועת ה' נעשית כמו רגע, וכמו שבגלות מצרים היו מתחילה עיכובים ומניעות שונות, ותמיד הקשה פרעה את לבו, ולא היתה הישועה נראית בעליל, ופתאום גורשו, כן יהיה במהרה בימינו בחפזון.

ולכך ניצטוו ישראל באכילת קרבן פסח, שאכלו במצרים, "וְכָכָה תֹאכְלוּ אֹתוֹ מִתְּנִיכֶם חֲגָרִים נְעָלֵיכֶם בְּרַגְלֵיכֶם וּמַקְלֵיכֶם בְּיַדְכֶם וְאָכַלְתֶּם אֹתוֹ בְּחִפְזוֹן פֶּסַח הוּא לֵי"י" (שמות יב יא) החפזון שבאכילת קרבן הפסח, נועד לסמל את דרכה של ישועת ה' שהיא כהרף עין, כך גם התרחשה גאולת יוסף מבור השבי, וירצוהו מן הבור, וכן יעשה ה' לעתיד לבוא גאולת ישראל, ופתאום יבוא אל היכלו האדון, וממצוה זו ישאבו כל שבורי לב, נוחם ובטחון, כשם שהפסח נאכל בלילה ובחפזון, כך אף שנראה המצב חושך ואפילה כלילה, לא יאמר אדם נואש, כי תשועת ה' כהרף עין.

לכן יש נוהגים בתחילת ההגדה לומר "בבהילו יצאנו ממצרים" וכן נוסח הרמב"ם בנוסח ההגדה, והטעם לאמירה זו, כי בימי הגלות הארוכים יש ביציאה בחפזון ממצרים, משום עידוד ונחמה לישראל, שכן ישראל נשתעבדו במצרים רד"ו שנה, וכיון שהגיעה עת גאולתם לא נשתהו שם אפילו שעה אחת, אלא יצאו משם בחפזון עד שלא הספיק בצקם להחמיץ, וכך גם לעתיד לבוא בבוא עת הגאולה ניוושע

במהרה ובחפזון, כמו שנאמר "אני יי' בעתה אחישנה" (ישעיה ס כב) וכמו שנאמר: "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות" (מיכה ו טו)

הגאולה תבוא בפתאומיות

וגם הגאולה העתידה תבוא פתאום כהרף עין, כדברי הנביא "הנני שלח מלאכי ופנה דרך לפני ופתאום יבוא אל היכלו האדון אשר אתם מבקשים ומלאך הברית אשר אתם תפצים הנה בא אמר יי' צבאות" (מלאכי ג א)

ומפרשים הרד"ק והמצודות דוד, "האדון אשר אתם מבקשים" – זה מלך המשיח "ומלאך הברית אשר אתם תפצים" – זה אליהו הנביא, והם אליהו הנביא ומלך המשיח יבואו פתאום כי ישועת ה' כהרף עין.

אומר החפץ חיים, לכל זמן, וכשמגיע קץ הזמן המיועד, הן לטוב והן למוטב אין הקב"ה מתמהמה אף רגע אחד יותר על הזמן, מכיון שתם הזמן שיוסף היה צריך להיות בבית האסורים, הריצוהו במהירות הבזק מן בית האסורים, "ויריצוהו מן הבזק" וכמו"כ כשתגיע העת לגאולתנו ופדות נפשנו לביאת משיח צדקנו, לא נתמהמה אף רגע יותר על הזמן, אלא פתאום יבוא, ויריצו אותנו במהירות מן הגלות לארצנו הק' במהרה בימינו אמן.

שכן לכאורה היה אפשר לחשוב, שכאשר יגיע הקץ לגלות הארוכה כל כך, שמא אם לא תתבצע הגאולה באופן מיידי, הרי תוספת זעירה על גלות בת אלפי שנים אין לה משמעות מיוחדת.

ברם כאשר מדובר בתשועת ה', אין שהייה מיותרת אפילו של רגע אחד, כי לחושך של הגלות הזו שם הקב"ה קץ, והוא זמן וגבול דק כחוט השערה מדויק לפי אורך זמן הגזירה שנגזרה, ובהגיע רגע זה של הקץ, אזי ופתאום יבוא אל היכלו האדון.

לביאת הישועה מאת ה' אין חסרה אלא ההתגלות, כי הכל קצוב והכל מוכן, כל הגלויות וכל הגזירות, ודין גזירות הפרט כדין גזירות הכלל, לא היו אלא הסתרת פנים, פני ה' נמצאות עמנו כל העת, אלא שלעתים הן מוסתרות, וכשיגיע זמן הגאולה יוסר המסוה וההסתרת

פנים "וּפְתָאֵם יְבוֹא אֶל הַיְכָלוֹ הָאֲדוֹן אֲשֶׁר אַתֶּם מְבַקְשִׁים" כי לביאת הישועה אין חסר כלום.

מה רב הוא העידוד שבדברים אלה, ומה גדולה התקווה שהם מפיחים אם רק ידע האדם שקרובה הישועה לבוא, ואחרי כל חושך נסמך לו הקץ באופן מייד, לא יחדל מלייחל לישועה ולהתפלל עליה, והמייחל ומתפלל יראה ישועת האל.

ופעם אמר החפץ חיים כתוב: הִנֵּה אָנֹכִי שֹׁלַח לְכֶם אֶת אֱלֹהֵי הַנְּבִיא לְפָנַי בּוֹא יוֹם י' הַגְּדוֹל וְהַנּוֹרָא (מלאכי ג כג) לא כתוב "הנני אשלח" אלא "הִנֵּה אָנֹכִי שֹׁלַח" פרושו: שאליהו הנביא עומד הכן תמיד למלא שליחותו ולבשר גאולת ישראל, הדבר תלוי רק בנו אנו צריכים להיות מוכנים לקבל פניו.

ומסופר על החפץ חיים זצ"ל שישב בביתו עם צאת השבת ונשא דבריו בפני בני הישיבה. האפלולית ששררה הייתה לחשכה, והחפץ חיים דיבר בהתרגשות על הגאולה הקרובה.

השבת יצאה, ומישהו הדליק את האור. בעוד הכל ממצמצים מחמת האור הפתאומי, קרא החפץ חיים ברגש: הרואים אתם? כך תבוא הגאולה! רגע אחד חושך מוחלט, ולפתע יאיר האור במלוא עוזו.

בספר "נגלות לשם שבו ואחלמה" הובא שם מכתב מרבי שלמה אלישוב בעל "הלשם שבו ואחלמה" (הסבא של הרב אלישיב זצ"ל) להחפץ חיים זצ"ל וז"ל האמת אגיד בזה לרום כבודו שליט"א כי דעתי ואמונתי בענינים האלו, כי כל מה שנוגע לתקות חמדת ישראל, וכן לכל הסימנים והאותות המראים על זה, הנה הם לא יתחילו ולא יגיעו ע"י ידיעת איזה איש פרטי או ע"י איזה אישים פרטיים.

אלא שיתפרסם ידיעתם בפתע פתאום בכל העולם כולו, וכן יתאמתו אמונתם ג"כ לכל העולם ולא יפול שום ספק על אמיתתם בלב שום אחד, וכן ילך ויתגלה ויתאמת הלוך וגדול עד תשלום הגאולה, כן הוא דעתי ואמונתי בענינים הללו.

ולכן אין אני משים לב כלל לכלל השמועות הללו אשר עד עתה השי"ת יחיש גאולתינו עכ"ל.

הרי שסימני הגאולה יבואו ממש בפתע פתאום.

וכך כותב החפץ חיים בעניין בואו של המשיח, כתיב: "הָעַם הַהֲלֹכִים בַּחֹשֶׁךְ רְאוּ אֹר גְּדוֹל" (ישעיה ט א) פירוש: שלא כדרך העולם שקודם אור היום, מתחיל להתנוצץ אור השחר, והולך ואור, עד נכון היום, אבל גאולתו של הקב"ה לא כן יהיה, אלא עד יום האחרון של ימי הצער לא יתגלה שום ניצוץ אור, אלא אדרבה תגדל חשכת הלילה.

ובעצם חשכת הלילה, פתאום יאיר אור גדול, אף שאנו רואין שהחשך גבר מאד בעוונותינו הרבים, הן במצב הדת שעמודי הדת ירופפו ויראי ה' העומדים לחזק פרצותיו ימאסו, ואיש כל הישר בעיניו יעשה ואין תוכחה, והן במצב חייהם של ישראל שהמצוקות יתגדלו ויתרבו מדי יום, אל יחשוב מרוב התלאות כי ישועה רחוקה ממנו, כי לא ראינו עוד שום ניצוץ אור ישועה, על זה הגיד לנו הנביא כי עלינו לצפות יותר לישועה, כי בעצם חשכת הלילה, אישון ואפילה יאיר לנו אור גדול וכו'.

וכך מבארים הרד"ק והמלבי"ם את הפסוק "אָנִי יי' בְּעֵתָהּ אֶחֱשָׁנָה" (ישעיהו ס כב) וז"ל "אָנִי יי' בְּעֵתָהּ" פירוש: בבוא העת המיועד "אֶחֱשָׁנָה" אעשה הדבר בזריזות.

מובא בספר 'מגיד מישרים' (פרשת צו) שהמגיד אמר למרן הבית יוסף את פירוש הפסוק "רְאוּ אֶת הַצִּיּוֹן הַנֶּהָה הַנֶּחֱמָה וְלִירוּשָׁלַיִם מְבֻשָׂרָה אֲתָן" (ופירושא דמילתא, דאורחא דעלמא, כד אתא מלכא למיהדר לביתיה, אתו כמה מבשרין לבשרא, ומבשרא קדמאי קאמר הא עשרה יומין הוא מרחיק מהכא, ומבשרא תניינא קאמר חמשה, ותליתא אמר ד' וכן עד דבתראה, הא הוא סמוך לקרתא).

קאמר נביאה, דבגאולת ישראל לא יהא בכי האי גוונא, אלא תהא כהרף עין, ומבשרא קדמאה דייתא, הנה הנם שבטייא דאתו והא אינון סמיכין, לא ירגישו בהון בני קרתא, וכל כך בפתע פתאום יהא כנישו דילהוק, דאף על גב דאינון סמיכין לא ירגישו בהון בני קרתא עד דהוא מבשר דייתי לבשרא בהיכלא דמלכא דאיהו ציון, בתר דייפיק מלבשרא לציון, ייתי ויבשר בירושלים, ויהי להון בשורה ומילתא חדתא דלא ארגישו בה עד השתא וז"ש ולירושלים מבשר אתן.)

פירוש: שבדרך העולם כאשר המלך חוזר לביתו, יש כמה מבשרים הבאים לבשר את הדבר, בתחילה באים לעיר, המבשרים הראשונים, שמבשרים שהמלך רחוק מכאן כדי הילוך עשרה ימים, לאחר מכן מגיע

מבשר שני המבשר שהמלך רחוק כדי חמישה ימים וכו' עד שהאחרון מבשר שהמלך סמוך לעיר.

ברם, גאולת ישראל לא תהיה כך, אלא היא תבוא בפתע פתאום ותהיה כהרף עין, כך שהמבשר הראשון יבשר לציון "הנה הנהם".

אמנם צריך ביאור למה הקב"ה עושה כן שהכל יהיה בפתאומיות?

בספר 'הגיע זמן גאולתכם' מבאר את הענין על פי מה שכתב בספר אהל יעקב להמגיד מדובנא פר' וירא בביאור הענין שצחקה שרה אמנו בבשורת המלאך שתלד.

וז"ל בא"ד: וטעם הדבר הוא, כי לא כמדת בשר ודם, מדת אלהינו יתברך, כי בשר ודם כשיצטרך להושיע את רעהו ולהיות לו לעזרה מאיזה מקרה שקראהו, כמו להוציאו מן הבור שהוא אסור שם, ומבתי כלאים, או בחלותו להמציא מזורו, מדרכו ליתן מועצות בנפשו באופני סבת הצלתו להחיש מפלט לו, ולמהר רפואתו טרם תכבד מחלתו עליו, וטרם יבואו המים עד נפש, כי אז תהיה רפואתו והצלתו רחוקה ממנו.

אבל לא כן מדתו יתברך, כי לאל ידו לתת נדבת ישועתו במעט קט ובפתע פתאום.

וכמבואר במדרש (ואתחנן ב כט) אָמַר רַבִּי יִצְחָק בּוֹא וּרְאֵה שְׂאִין מְעֻשָׂיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּמַעֲשֵׂה בֶשֶׂר וְדָם, בְּנִהַג שְׂבָעוּלִים בְּשֶׁר וְדָם עוֹשֶׂה לוֹ פֶּטְרוֹן שֶׁהוּא מִתְקִים עָלָיו, (בשר ודם ממנה לו איזה פטרון עורך דין שהוא סומך עליו, שאם יהיה לו איזה משפט הוא יוציא אותו זכאי) וְהוּא נִתְפָּס בְּאַנְקְלִיטוֹן, (וכשהוא נתפס למשפט) הֵלְכוּ וּמָצְאוּ לְפֶטְרוֹנוֹ וְאָמְרוּ לוֹ נִתְפָּס בֶּן בֵּיתָךְ, (אמרו לו לפטרון לך תגן עליו שהוא נתפס למשפט) אָמַר לָהֶם אֲנִי מִתְקִים עָלָיו, (אני הולך להגן עליו).

יֵצֵא לְהַרְג, הֵיכָן הוּא וְהֵיכָן פֶּטְרוֹנוֹ. (אם כבר נגזר דינו ויצא למיתה, אין כבר ביכולתו לעזור לו)

אָבֵל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵינוֹ כֵּן, אָמְרוּ לְפָנָיו מִלְּאֲכֵי הַשָּׂרֵת נִתְפָּס מֹשֶׁה בֶּן בֵּיתָךְ, אָמַר לָהֶם אֲנִי מִתְקִים עָלָיו, (אני מגן עליו) אָמְרוּ לוֹ הֲרֵי הוּא עוֹמֵד לְפָנָי פְּרָעָה, הֲרֵי אֵיפּוֹמְנִיטָא שְׁלוֹ נְקָרִין, (השופט כבר מקריא את הגזר דין) הֲרֵי הוּא יוֹצֵא לְהַרְג, (כבר לוקחים אותו למיתה) אָמַר לָהֶם אֲנִי

מתקיים עליו, יצא להרג, והצילו הקדוש ברוך הוא, מנין שנאמר ויצלני מחרב פרעה.

הוא הדבר והוא הענין בשרה אמנו, כי אין ספק שהיא האמינה בהבטחת ה' יתברך, אבל היא חשבה שהישועה תתראה על דרך ובחינת ישועת בשר ודם, שהיא צומחת בהדרגה לאט לאט, כמו הרופא העוסק ברפואת החולה, הנה ארוכתו תבוא אליו מעט מעט וכו'.

ומפני זה אמר הקב"ה, "למה זה צחקה שרה לאמר האף אמנם אלד ואני זקנתי" (באשית יח יג) כלומר הלא כבר קרבו ימי ללדת ועדנה זקנתי, "היפלא מי' דבר" (שם יד) כלומר האם דרך בשר ודם לי שאין סיפק בידו, ולכך הוא מוכרח להקדים מעשיו כל עוד שהיכולת בידו?!!! הלא אני רב להושיע, גם בבוא העת להכיל הדבר וכו' עכת"ד.

ומבואר מזה, דאין ישועתו של הקב"ה כישועה שבא על ידי בשר ודם שמנסה להושיע לפני שהמצב מחמיר עוד, אלא אדרבה הקב"ה רב להושיע, ומושיע דוקא במצב שנראה שאין עוד שום פתח תקוה.

והביאור בהנהגה הזו הוא, שהקב"ה רוצה שנכיר שהישועה מגיע אך ורק ממנו יתברך, שבזה תלוי כל זכותנו להוושע ולהיגאל, ולכן מחכה הקב"ה דוקא, עד כדי שמחמיר המצב למדריגה שנראה שאין שום תקוה עוד על פי דרך הטבע להוושע, כדי להראות במופת שהוא לבדו מושיענו וגואלנו.

בספר אור יחזקאל (אמונה טו) כותב המשגיח רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל דרכי שמים הם, שהישועה וההצלחה באה רק בשעה שנראה כי אין שום תקוה, "רבות רעות צדיק ומכלם יצילנו יי" (תהלים ל"ד כ) הצלת ה' באה דוקא בשעה שנראה כי רבות רעות וחרב חדה מונחת על הצואר, ולא נראה כל סיבה ואפשרות לישועה, באותה שעה מתרחשת הצלת השי"ת.

והסיבה לכל זה, כי הבריאה כולה לנסות את האדם, ולכן מביא הקב"ה את האדם בסכנה, עד שרואה שאין לו אפשרות לתקוה, ועל ידי זה נבחן האדם האם אמונתו שלימה בהקב"ה, ועדיין לא התייאש מן הרחמים, וכאשר אמונתו ראויה, מצילו הקב"ה בשעה האחרונה

ממש, דהרי לכח הצלת הקב"ה, אין נפקא מינא אם זה רגע האחרון או לאו.

*

הגמרא בסנהדרין (צח.) מספרת: רבי יהושע בן לוי מצא את אליהו הנביא, שהיה עומד על פתח המערה שהתחבא בה רבי שמעון בר יוחאי מפני הרומאים.

אמר לו רבי יהושע בן לוי לאליהו מתי יבוא המשיח? אמר לו: תשאל אותו. שאל רבי יהושע בן לוי והיכן יושב המשיח? אמר לו אליהו, הוא יושב על שער העיר רומי.

שאל רבי יהושע בן לוי את אליהו הנביא ואיך אני יזהה אתו בין כל העניים שנמצאים שם?

אמר לו אליהו, אתן לך סימן לזהות אותו, הוא יושב בין העניים שיש להם פצעים בגופם, וגם המשיח גופו מלא פצעים, (כי המשיח הוא נשמה כללית של עם ישראל כולו, וכשהעם חוטא ופוגם רחמנא ליצלן בנשמתו, משתקף הדבר במצבו של מלך המשיח והוא מתייסר בעוונותינו).

והנה כל העניים שנמצאים שם מסירים את התחבושות שלהם בפעם אחת, כדי לקנח את הפצעים ולנקותם, ולאחר מכן חובשים את הפצעים מחדש.

אבל מלך המשיח אינו עושה כן, אלא הוא מטפל בפצעו אחד לאחד, מכל פצע הוא מסיר את התחבושת מנקה וחובש מחדש, ועובר לפצע הבא.

ומדוע אינו עושה ככל החולים האחרים? מדוע אינו מסיר את כל התחבושות יחד למושח את כל הפצעים ולרחוץ את כל הרטיות בבת אחת?

כי חושש הוא שמא יגיע רגע הגאולה בפתע פתאום, והוא צריך להיות מוכן ומזומן בכל רגע תכף ומיד, שלא ימתינו עד שיחבוש פצעיו.

ולכאורה הלא חיכינו אלפיים שנה, מה יקרה אם נחכה עוד חמש דקות?!!!

אלא כך היא דרכה של תשועת ה', שהיא נעשית במהירות הבזק שאינה מתעכבת אפילו רגע קט.

*

אמרו רבותינו במדרש (רבה ויחי פרשה ק ב) רַבִּי יִרְמְיָה הָוָה מִפְקָד וְאָמַר אֶלְבְּשׁוּנִי מְאִינִן חִיּוּרִין חֲפִיתִין, וְאֶלְבְּשׁוּנִי דְרָדְסָאֵי, וְהַבּוֹן חֲטָרֵי בְיָדֵי וְסַנְדְּלָאֵי בְּרַגְלֵי, וְהָבּוּ יָתִי עַל אֲרַחָא, דָּאִם אֲתַבְּעִית אֲנָא קָאִים אוֹטְמִים.

פירושו: ר' ירמיה ציוה לפני מותו, הלבישו אותי בגדים לבנים נאים ותואמים למידת גופי, ותלבישו לי גרביים, ותנו מקל בידי, ומנעלי ברגלי, כמוכן לצאת לדרך. ותנו אותי בקבר שהוא סמוך לדרך, שאם אתבקש לקום ולבוא לעת התחיה אני קם ומוכן מראש. להיות מוכן לרגע, שפתאום יבא האדון ה' צבאות.

נורא מאוד הדבר, עד היכן היו עומדים ומזומנים להגאולה, יראו לנפשם מאוד מאוד פן תתקיים הגאולה והם לא יהיו מוכנים תיכף ומיד, וח"ו ישארו במקומם ולא יהיה להם חלק בגאולה.

הוא סוד הגאולה, והזוכים לה דוקא בהכנה הכי מפורטת, בעמידה ערה ומזורזת לקראת האדון ברוך הוא

בביאור תפלה למשה על התהלים (פד פסוק י) מבעל הישמח משה

רבי משה טייטלבוים זיע"א (רבי משה הוא אבי אביו של האדמו"ר הייטב לב מסאטמר, בנו של הייטב לב הוא האדמו"ר בעל הקדושת יום טוב, בנו של הקדושת יום טוב הוא האדמו"ר בעל הדברי יואל מסאטמר, ולאחר פטירת רבי יואל מסאטמר בכ"ו אב תשל"ט, כיהן בן אחיו של רבי יואל, רבי משה טייטלבוים בעל הברך משה וכשנפטר בכ"ו ניסן תשס"ו כיהנו תחתיו עד היום בניו האדמורי"ם שליט"א).

רבי משה טייטלבוים בעל הישמח משה, ושו"ת השיב משה ועוד, התפרסם כאיש אלוקים קדוש, בראשונה היה רב ואב"ד בשיניווא בין השנים תקמ"ח תקס"ח, ובשנת תקס"ח נבחר לרב ואב"ד אויהל והגליל, ושם נטמן. בצעירותו היה רבי משה מהמתנגדים לדרך החסידות, ובצעירותו סמוך לגיל בר מצוה נסע להקביל פני הגר"א בוויילנא. במשך השנים התקרב רבי משה אל החסידות בהשפעת חתנו רבי אריה ליב ליפשיץ מווישניצא מחבר שו"ת אריה דבי עילאי, ששכנעו לנסוע אל החווה מלובלין, אצל החווה נוכח לראות גילויי רוח הקודש מובהקים, ומאו נהיה לתלמידו המובהק, התדבק בדרך החסידות והיה למפיצי תורתה בגלילותיו.

בן שמונים ואחד היה במותו, לא כהתה עינו ולא נס ליחו, וביום שבת קודש בעת רעוא דרעוין, כ"ח תמוז שנת תר"א נתבקש לישיבה של מעלה ומנוחתו כבוד בק"ק אויהל.

ידוע שהחתם סופר מאוד העריץ את רבי משה טייטלבוים, והיה אומר לתלמידיו שכשעוברים סמוך לעיר אויהל כדאי להיכנס לרב העיר כדי לקבל ממנו תורה ויראת שמים.

עובדה פלאית ביותר העיד רבי יואל בריסק אחד מראשי הקהילה בפרשבורג בתקופת החת"ס, שנהג לרשום במחברתו כל דבר חידוש שאירע בכל יום ויום, והנה ביום פטירת רבי משה טייטלבוים הוא כותב לפלא, שביום כ"ח בתמוז תר"א היה בפרשבורג מזג אויר בוער כתנור, אשר גם זקני העיר אינם זוכרים חמימות כזו, מחברת זו נשארה למשמר בבית הרב, ורבי יצחק ווייס מווערבוי העתיק עובדא זו כאשר שהה בבית בעל שבט סופר, והוסיף רבי יצחק לספר, מעוד כמה עדי ראייה בכמה מקומות במדינה שמסרו שביום פטירת רבנו, החום התגבר לאין ערוך, ונשבה רוח חמה ורותחת עד כדי כך שחשבו שהעולם הולך ונשרף.

ביאר את הכתוב תהלים "שִׁיר לְמַעְלוֹת אֲשָׁא עֵינַי אֶל הַהָרִים מֵאֵין יְבֵא עֲזָרִי" (קכא א)

כי הנה אנחנו מחכים בכל יום שתבא הגאולה, אף שהאומות דומים כהרים גבוהים ורמים, ועם ישראל שפלים ונבזים, ולא נראה ולא נשמע שום נדנוד הרמת קרן ישראל, ולא נדנוד השפלה לאומות העולם, ואיך יתכן שביום מחר יהיה משיח כבר בא?

על זה משיב ואומר: "עֲזָרִי מֵעַם יי' עֲשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ" דהלא יום אחד קודם הבריאה לא היה כלל שום דבר, וברגע אחד נתהווה שמים וארץ, הרים וגבעות, השמים וכל תולדותיהם, הארץ וכל תולדותיהם, אם כן גם זה יכול להיות, היד ה' תקצר לחלצם ממיצר ברגע כמימרא וישועת ה' כהרף עין.

ובזה פירש בספר 'רונו יעקב' מה שאומרים בקדושת כתר "הן גאלתי אתכם אחרית כראשית" ולכאורה קשה הרי אמרו חכמים (ברכות יב:) שתהא גאולת מצרים טפלה כלפי הגאולה העתידה, ואם כן האיך שייך לומר אחרית כראשית, שתהא הגאולה האחרונה כגאולה הראשונה?

לפי זה יבואר היטב, היינו שהגאולה האחרונה תהיה כמו ימי בראשית, באותו אופן שנברא העולם, כשם שבראשית הבריאה נבראו ברגע אחד כל תולדות השמים והארץ, כך ישועת ה' כהרף עין, להביא את קץ הגאולה ברגע אחד, וזה הפירוש "הן גאלתי אתכם אחרית כראשית".

והביא שם סיפור מרבי מנחם מנדל מרימנוב זי"ע שפעם אחת שבת בעיר למברג, ובערב שבת אחר חצות היום, שלח את משמשו החוצה לראות אם בני העיר מוכנים לקבל שבת.

המשמש יצא וראה בני אדם אצים ורצים, ושאל אותם מתי ילכו לקבל שבת? והביטו עליו בתמהון, הלא עוד היום גדול, לא עת האסף המקנה.

ככה חזר ונשנה הדבר כמה פעמים, והמשמש הלך וחזר אל רבי מנחם מנדל מרימנוב כמה פעמים, ומענה בפיו שאין שום זכר של קבלת שבת והכל טרודים בעסקיהם.

אך לפתע בעתותי ערב, ברגע אחד הוגפו הדלתות ותריסי החניות והקול נשמע בכל הרחובות הנה בא שבת.

נענה הרב ואמר: כביאת השבת בלמברג, כן יהיה ביאת המשיח, העם יהיו טרודים דחופים ומבוהלים בעסקיהם, ופתאום יבוא האדון אל היכלו, וברגע כמימרא יפצחו רינה הנה משיח בן דוד בא.

*

שאלו תלמידיו של רבי חיים מוולוז'ין זצ"ל את רבם הגדול, רבי האם יוכל רבנו ללמדנו באיזה אופן תהיה ביאת המשיח? כיצד הוא יתגלה אלינו?

ענה להם רבי חיים, היום שבו יתגלה המשיח, יהיה יום רגיל ככל יום חול, אני אחזור מבית הכנסת לאחר התפלה, ואתיישב בחדרי להכין את השיעור היומי שלי.

הרבנית קודם לכתה לשוק לקנות את צרכי האוכל, תזכיר לי לכבות את האש הבווערת מתחת המרק, אבל פתאום כשאני אהיה שקוע בלימודי, ישתרר שקט מוחלט בעולם, ואפילו הצפרים יפסיקו את צפצופם התמידי.

אני אלך החוצה לראות מה אירע, והיהודי הראשון שאשאל אותו, יענה לי, רבי האם לא שמעת את הבשורה הטובה, המשיח בא...

כשאני אשמע את החדשות המשמחות, אמהר חזרה לבית ללבוש את בגד השבת שלי בכדי לקבל את המשיח, וכשאני אלבש את הקפוטה שלי, אני אראה, שהרבנית עדיין לא תפרה את הכפתור שנפל מהבגד בשבת שעברה.

אבל אין זמן, אני מוכרח לרוץ לקבל את פני המשיח עם כפתור חסר מהקפוטה, בדיוק באותו רגע תחזור הרבנית מהשוק, וטענה בפיה חיים... שכחת לכבות את האש מתחת המרק... כל התבשיל נשרף!!!

המשיח יבוא כשכולנו נהיה עסוקים וטרודים עם חיינו היום-יומים בענינים פעוטים, ואף שחכינו בצפיה אלפי שנים בכל יום ויום, בשביל בואו של הגואל, אבל בסופו של דבר כשהוא יבוא הוא יבוא כהרף עין, בלי התראה ובלי הודעה מוקדמת, אנחנו לא נהיה מוכנים היטב לצאת לקראתו, אלא נקבלהו כשאנחנו לבושים קפוטה החסרה כפתורי!

ישועת ה' כהרף עין

פעם סיפר רבי אריה לוינ זצ"ל לר' שמחה רקובר, שכאשר היה מבקר את הנידונים למוות, היה נוהג להיפרד מהם באמירה, ישועת ה' כהרף עין.

שאלוהו היכן כתוב דבר זה? השיב להם איני יודע, אך ודאי מובא הוא בכתובים.

והוסיף הרב, הגעתי לביתי, חיפשתי אחר מקורה של אמירה זו ולא מצאתי.

לאחר שנים אחדות סיפר רבי שמחה, נזדמן לידי ספר מכלול המאמרים והפתגמים מאת הרב משה סבר ז"ל מזכרון יעקב, עלעלתי בספר הזה ומצאתי כי מקורה של האימרה ישועת ה' כהרף עין באחד הפזמונים לימים נוראים המובאים בספר מנחה ליהודה, מיד הרצתי גלויה לרבי אריה לוינ והודעתי לו את מקורה של האימרה.

מה הופתעתי כאשר קיבלתי איגרת מהרב, ובה הוא כותב לי, כי לפנות בוקר חלם, שהנה הוא נפרד ממני, ואומר לי, שמחה ישועת ה'

כהרף עין, מספר שעות לאחר מכן הביא לו הדוור את מכתבי, בו אני כותב לו את מקורה של אימרה זו במקום פלוני.

ואמנם המקור הקדום לאימרה זו מופיע לראשונה בפסיקתא זוטריתא על אסתר, וז"ל מה שאלתך? מלמד שלא היתה אוכלת עד שאמר לה מה שאלתך, והוא אמר, מהרו את המן, וביום י"ו בניסן נתלה המן, לא עמד גזירתו אלא ב' ימים, וביום ג' נצלב, כי נדדה שנת המלך בליל שמורים, ישועת ה' כהרף עין יחיינו מיומים וביום השלישי יקימנו ונחיה לפניו. ע"ש.

לעתים אמר המגיד מדובנא, נדמה לאדם כי נקלע למצב קשה, ואין מוצא, אל לו להתיאש, שכן ישועת ה' כהרף עין, ולעתים באה הישועה דוקא ממקום שלא צפו לה

משל למה הדבר דומה אמר המגיד, עני עושה כל מלאכותיו ועניניו בעצמו, מנקה ומבשל מסדר ורוחץ.

מאידך המשיך המגיד, העשיר אינו עושה דבר, כיון שיש לו משרת העושה כל דבר נדרש, כגון משהגיעה שעת הארוחה הרי הוא מסדר את השלחן ועורך אותו כראוי, לאחר מכן מגיש מטעמים מן המטבח, לאחר הארוחה מוריד המשרת את כלי האוכל ומסדר את הצריך סדור, ואף לאחר שסיים את עניני הסעודה יגש במהרה לעניני הבית השונים הטעונים טפול.

להבדיל משניהם, הוא המלך, אשר לו צבא משרתים גדול ואין משרת אחד עושה שתי שלחויות, אלא האחד ממונה על עניני האכילה השני על הגשתו, השלישי אחראי על ארוות הסוסים ואחר על נקוי חצר המלך, וכן הלאה איש איש ועבודתו המיוחדת.

גבוה מעל גבוה הוא ממ"ה הקב"ה, אשר אין כל בריה יכולה להבין ולעמוד על עוצם מלכותו יתברך, משום כך, אף אם נדמה כי כלו כל הקצין, ודאי שהקב"ה ברחמיו הרבים ישלח ישועה ממקום אחר.

מעלת לימוד התורה ביחס לשאר המצוות

אמרו חז"ל (ירושלמי פאה פ"א ה"א): על המשנה "ותלמוד תורה כנגד כולם" כל מצוותיה של תורה, אינן שוות לדבר אחד של תורה". ובאר הגר"א דהיינו למילה אחת של תורה. דהיינו שכל המצוות ביחד לא שוות ללימוד התורה.

וכך כתב הרמב"ם (הלכות תלמוד תורה פרק ג הלכה ג). אין לך מצוה בכל המצוות כולן, שהיא שקולה כנגד תלמוד תורה, אלא תלמוד תורה שקול כנגד כל המצוות כולן.

מעלת לימוד התורה בשבת

כתב המקובל החסיד הרב רחמים שרים זצ"ל תלמידו של גאון המקובלים בירושלים הרב שאול חיים דוויק הכהן זיע"א בספרו שערי דרך החיים (ח"ג סימן קצה) וז"ל ושמענו מפי הרב יוסף חיים (הבן איש חי) שהלומד בשבת עולה י"ז אלף פעמים על החול מפי מגידי אמת עכ"ד.

וכתב בספר שיבת ציון (ח"ב רלג, להרה"ג בן ציון מוצפי שליט"א): א"ל מו"א המקובל רבי סלמן מוצפי זצ"ל שצריך לומר י"ז אלף רבוא כי כך שמע מפי חכמי הקבלה שבירושלים (וזאת עפ"י הכתוב בספר עץ חיים למהרח"ו ובתקוני הזהר ועוד)

ואם כן 17 אלף ריבוא הוא מאה שבעים מליון. לפי זה לימוד תורה של שעה אחת בשבת, שווה כמאה שבעים מליון שעות של חול".

ומה שכתב הבן איש חי (שנה ב בהקדמה לפרשת שמות) ששעה אחת בשבת שווה כאלף שעות בחול, אמר לו אביו זצ"ל שהוא לאו דוקא ובדרך הפלגה כתב כן, (כמו שאומרים 'חמץ אפילו באלף לא בטל', ובאמת שגם ביותר מאלף, אינו בטל).

חוברת זו שהנך אוחז בידך, נקראת בשקיקה על ידי כל שכבות הציבור, ורבים מוסרים מהם דרשות לציבור. ויש ביקוש להגדיל את התפוצה, כי אין הקומץ משיביע את הארי.

בסכום של 100 ₪ ניתן להדפיס כ-40 חוברות והנך שותף בזיכוי הרבים. של מאות שעות של לימוד תורה בשבת קודש, והכל יהיה נזקף לזכותך.

להקדשת חוברות

עם הנצחה לעילוי נשמת או לברכה

במחיר עלות ניתן להתקשר 054-8428679